

**HACETTEPE ÜNİVERSİTE
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

**İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE
SUNUM TEKNİKLERİ DERSİNE ANALİTİK BİR YAKLAŞIM:
BOYUTSAL DENEMELER**

Ece ESEN

Doktora Tezi

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTE
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE
SUNUM TEKNİKLERİ DERSİNE ANALİTİK BİR YAKLAŞIM:
BOYUTSAL DENEMELER

Ece ESEN

Doktora Tezi

Ankara, 2024

İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE
SUNUM TEKNİKLERİ DERSİNE ANALİTİK BİR YAKLAŞIM:
BOYUTSAL DENEMELER

Danışman: Doç. Dr. Gülçin Cankız ELİBOL

Yazar: Ece ESEN

ÖZ

Bu araştırma, Türkiye’de bulunan ve bu çalışmanın kapsamına dahil olan üniversitelerin, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/İç Mimarlık bölümleri eğitim müfredatlarında çeşitli statü ve adlar altında yer almakta olan sunum teknikleri derslerini değerlendirerek; ders yürütücüleri ile yapılan görüşmeler sonucunda mevcut ders içeriklerine ek olarak bir öneride bulunmayı amaçlamaktadır.

Sunum teknikleri iç mimarlık mesleğinin gerek eğitim gerek mesleki performansı sürecinde vazgeçilmezi niteliğindedir. Sunulacak olan projenin gelişim aşamasından finalize edilme aşamasına kadar olan süreçte bize çeşitli tekniklerle hizmet eden “sunma” eylemi konusuna göre ifade ediliş şeklinde de değişiklikler gösterebilmektedir.

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde İç Mimarlık mesleğinin geçmişten günümüze tarihi ve Türkiye'deki gelişim süreci kurgulanmıştır. İkinci bölümde İç Mimarlık eğitiminin dünya ve Türkiye üzerinden gelişim süreci araştırılmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümü olan ve bu çalışmanın ana konusu olan sunum teknikleri dersinin konumu kapsam dahilinde araştırılarak bilgileri paylaşılmıştır.

Dördüncü bölüm, üçüncü bölümde aktarılan sunum teknikleri dersleri ile ilgili yapılan alan çalışmasını içermektedir. Çalışmada veri toplama aracı derinlemesine görüşme olarak belirlenmiştir. Görüşme yapılacak olan katılımcılar yani örneklem, nitel araştırmalarda kullanılmakta olan amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Yüzyüze ve/veya çevrimiçi olarak yapılan görüşmeler bu bölümde analiz edilmiştir.

Çalışmanın beşinci ve son bölümü olan sonuç ve öneriler kısmında, yapılacak olan ders önerisi çalışma örnekleri ile anlatılmaya çalışılmış, sunum tekniklerine farklı bir bakış açısı ve değerlendirme sunarak ders içeriğine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Tasarım Eğitimi, İç Mimarlık Eğitimi, Sunum Teknikleri, Görsel Anlatım, Çizim Teknikleri.

**AN ANALYTICAL APPROACH TO
PRESENTATION TECHNIQUES COURSE IN INTERIOR DESIGN
EDUCATION:
DIMENSIONAL EXPERIMENTS**

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gülçin Cankız ELİBOL

Author: Ece ESEN

ABSTRACT

This research aims to evaluate the presentation techniques courses included in the curricula of Interior Architecture and Environmental Design/Interior Architecture departments at various universities in Turkey, which fall within the scope of this study. It also aims to propose an approach to presentation techniques in addition to the current course contents based on discussions with course instructors.

Presentation techniques are indispensable in both the educational and professional performance processes of the interior architecture profession. The manner in which the act of "presenting" serves us with various techniques from the developmental stage to the finalization stage of a project can vary depending on the subject matter.

The study comprises five main sections. The first section constructs the historical development of the interior architecture profession from past to present and its evolution in Turkey. The second section investigates the development of interior architecture education globally and in Turkey through various schools of thought. The third section, which is the main focus of this study, explores the position of presentation techniques courses within the scope and shares the information gathered.

The fourth section encompasses the field study conducted on the presentation techniques courses conveyed in the third section. In this study, in-depth interviews were chosen as the data collection method. The participants, or the sample, were determined using the criterion sampling method, which is one of the purposive sampling methods commonly used in qualitative research. Face-to-face and/or online interviews were analyzed in this section.

The fifth and final section of the study, the conclusion and recommendations, attempts to illustrate the proposed course with examples from the study and aims to contribute to the course content by offering a different perspective on presentation techniques and evaluation.

Keywords: Design Education, Interior Architecture Education, Presentation Techniques, Visual Communication, Drawing Techniques.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	iii
TABLOLAR DİZİNİ.....	v
GÖRSEL DİZİNİ	vi
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM : İÇ MİMARLIK MESLEĞİ VE GELİŞİMİ.....	3
1.1.Geçmişten Günümüze İç Mimarlığın Kısa Tarihi.....	4
1.2. Türkiye’de İç Mimarlık Mesleğinin Gelişimi	13
2. BÖLÜM : İÇ MİMARLIK EĞİTİMİ VE GELİŞİMİ.....	14
2.1. Dünyada İç Mimarlık Eğitiminin Gelişim Süreci	15
2.1.1. Beaux-Arts	15
2.1.2. Bauhaus	17
2.2. Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminin Gelişim Süreci	19
2.3. Günümüz İç Mimarlık Eğitiminde Bulunan Alan Dersleri	28
2.4. İç Mimarlık Eğitiminde Sunum Teknikleri.....	32
3. BÖLÜM : ALAN ÇALIŞMASI.....	35
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	35
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.4. Verilerin Analizi.....	37
3.5. Verilerin Değerlendirilmesi ve Bulgular.....	37
4. BÖLÜM : SUNUM TEKNİKLERİ DERSİNE YÖNELİK BİR YÖNTEM ÖNERİSİ:	
2,5 BOYUT	45
SONUÇ	59

KAYNAKLAR.....	61
MAKALE.....	63
ETİK KOMİSYONU ONAY BİLDİRİMİ.....	81
ETİK BEYANI	82
DOKTORA TEZİ ORJİNALLİK RAPORU	83
PHD THESIS ORIGINALITY REPORT	84
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	85

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Dahil Olan Katılımcıların Yürüttükleri Sunum Teknikleri ile İlişkili Dersler	39
Tablo 2. Sunum Teknikleri Derslerinin Diğer Derslerle İlişkisi.....	40
Tablo 3. Sunum Teknikleri Derslerinin Dersin İşleyiş Yöntemi	41

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1. Fransa’da Lazaret Mağarası’nda yaşayan eski insanların bir çizimi.....	5
Görsel 2. Medici Şapeli, Floransa, İtalya.....	6
Görsel 3. Duomo Kilisesi, Milano, İtalya.	7
Görsel 4. Interior of the Basilica of San Lorenzo, Florence.	8
Görsel 5. Basilica- Ottobeuren, Germany.....	8
Görsel 6. Sanayi Devrimi Fabrika Çalışanları	9
Görsel 7. Villa Savoye, Le Corbusier, Fransa.	10
Görsel 8. Glass House, Connecticut, New Canaan, Amerika Birleşik Devletleri.	10
Görsel 9. Ya Space! Sanat Müzesi, Hangzhou, Çin	11
Görsel 10. BAB Architects, Sürdürülebilir iç mekan örneği	12
Görsel 11. École des Beaux Arts, Paris, France.	16
Görsel 12. Pantomime Treppenwitz, produced by Oskar Schlemmer, 1927.....	19
Görsel 14. Sanayi-i Nefise Mektebi’nde Atölye Çalışması	22
Görsel 15. 1961 Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Mobilya ve İç Mimarlık Bölümü sınıf çalışması (Sol baş, İhsan Alpkökin, Orhan Esen, İsmail Erdoğan, Turhan Uluçay, Mehmet Tüfekçioğlu, Saadettin Yıldız, Agop Osanyan) (Orhan Esen Kişisel Arşivi).....	23
Görsel 16. Fotoğraf Atölyesi.....	24
Görsel 17. Vorkurs (preliminary course) Bauhaus 1920	29
Görsel 18. Eskiz Örneği (Yazar Arşivinden).....	46
Görsel 19. Eskiz Örneği (Yazar Arşivinden).....	46
Görsel 20. Öğrenci Çalışmalarından Diyagram ve Leke Çalışması Örneği (Yazar Arşivinden)	47
Görsel 21. Öğrenci Çalışmalarından Dijital Sunum Yöntemi Örneği (Yazar Arşivinden).....	48
Görsel 22. Öğrenci Çalışmalarından Geleneksel (Manuel) Sunum Yöntemi Örneği (Yazar Arşivinden)	48
Görsel 23. Öğrenci Çalışmalarından Maket Örnekleri (Yazar Arşivinden)	49

Görsel 25. İç Mekan Render Örneği (Yazar Arşivinden)	50
Görsel 26. İç Mekan Render Örneği (Yazar Arşivinden)	51
Görsel 27. Öğrenci Çalışmalarından Mood Board, Malzeme ve Renk Paletleri Örneği (Yazar Arşivinden)	51
Görsel 30 ve 31. Öğrenci Çalışmalarından Örnek Pafta Sunumu (Yazar Arşivinden)	53
Görsel 32. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örneği (Yazar Arşivinden).....	54
Görsel 33 ve 34. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)).....	55
Görsel 35. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden; Esen ve Elibol, 2023).....	56
Görsel 36. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)	56
Görsel 37. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)	57
Görsel 38. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)	57
Görsel 39. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)	58
Görsel 40. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)	58

GİRİŞ

İç mimarlık ve bağlantılı olan tüm mekan tasarlama eylemleri, soyut ve somut fikirlerin harmanlandığı, görsel iletişimin ayrıcalıklı olarak öne çıktığı bir görme, düşünme ve ifade etme sürecini de içinde barındırmaktadır (Esen ve Elibol, 2023). Tasarım sürecinin her evresinde etkili bir analitik araç olarak kullanılan çizim faaliyetleri, tasarımın evrensel dilini oluşturmaktadır.

İç mimarlık ve görsel anlatım teknikleri arasındaki ilişki; iç mekanların tasarım ve iletişim süreçlerinde estetik, işlevsellik ve iletişim açısından kritik bir bağlamı temsil eder. İç mimarlık, mekanların içindeki yaşam ve işlevsellik unsurlarını düzenleyerek, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar. Bu bağlamda iç mimarlar mekanların düzenlenmesi ve estetik unsurlarının belirlenmesi için görsel anlatım tekniklerini etkin bir şekilde kullanmaktadır.

Görsel anlatım teknikleri, iç mimarların tasarladıkları mekanları anlatmak ve kullanıcıya iletmek için kullandıkları araçlar ve yöntemlerin birçoğunu içermektedir. Bu teknikler arasında tasarım konseptlerinin grafik olarak ifade edilmesi, modellemeler, 2 ve 3 boyutlu çizimler, renk paletleri, malzeme örnekleri, mood boardlar ve diğer görsel sunum araçları yer alır. Bu araçlar, iç mimarların fikirlerini ve tasarım vizyonlarını paylaşmalarını, kullanıcı ve diğer paydaşlarla etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlar. Bu anlatımlar tasarım sürecinde tasarımcıya mekanın atmosferini, estetik ve fonksiyonel özelliklerini anlamalarında ve ifade etmelerinde yardımcı olur. Dolayısıyla iç mekanların karakterini ve duygusal etkisini betimler.

Görsel anlatım ve sunumlar; mekan tasarımına yönelik olan eğitimin ve mesleki pratiğin ayrılmaz bir parçası olagelmıştır. Söz konusu bu “sunum”lar tasarımı temsil etme amacının yanı sıra, ortaya çıkan görsel ifade ile de başlı başına birer eser olarak görülebilmektedir. Geçmişten günümüze teknolojik gelişmelerin görsel ifade yollarını etkilemiş olması ve bu alanda bilgisayar kullanımının giderek etkinleştiği düşünüldüğünde; sunum pratiğinin değişen dinamikleri ile görsel ifadenin de boyut değiştirdiği söylenebilmektedir.

İç mimarlık eğitimi kapsamında ele alındığında; birçok dersi doğrudan ya da dolaylı olarak beslediği düşünülen görsel anlatım ve sunum teknikleri derslerinin kapsamı, önemi ve

diğer derslerle ilişkisi bu araştırmaya ışık tutan temel araştırma sorusu olarak belirlenmiştir.

İç mimarlık eğitimi; alanında donanımlı iç mekân tasarımcıları eğitmeyi hedefler. Öğrenciler, müfredatlarında bulunan dersleri başarı ile tamamlamakla yükümlüdür. Yükümlü olunan derslerin büyük yüzdesi, çoğu kurumda alan dersleri olmakla birlikte, özellikle Güzel Sanatlar bünyesindeki diğer disiplin alanları ile ortak işlenen dersleri de içinde barındırabilmektedir.

İç mimarlık eğitimi; alanında donanımlı iç mekân tasarımcıları eğitmeyi hedefler. Bu amaçla eğitim veren İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ve/veya İç Mimarlık bölümleri, ülkemizde pek çok farklı üniversitenin farklı fakülteleri altında yer almakta ve eğitim süresi 4 yıl / 8 dönem olarak tanımlanmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında, yükümlü olunan derslerin büyük yüzdesi alan derslerinden oluşmakla birlikte; özellikle Güzel Sanatlar bünyesindeki bölümlerde diğer disiplin alanları ile ortak işlenen dersler de öğretim programı içine dahil edilmektedir. Her iki şekilde de bölüm derslerinin ortak lisansı olarak kabul edilmiş olan “çizme” eylemi, çoğu zaman 1. ve 2. yıl derslerinde yoğun bir şekilde ve uygulamalı olarak öğretilmektedir.

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ve/veya İç Mimarlık bölümlerinde bilgisayar destekli çizim derslerine ağırlık verilmeye başlanması, benimsenen ya da korunmaya çalışılan ekoller arası farklılıklar veyahut herhangi bir ekolün bulunmaması, hızla değişen piyasa koşullarına ayak uydurmaya çalışılması ve yeni mezunların rekabet edebilmelerini sağlamak gibi muhtemel sebeplerle başvuru ve pratik ve gerçeğe daha yakın sonuçlar veren bilgisayar destekli çizim yöntemleri, iç mimarlık meslek prensiplerinin ve tasarım sürecinin pekiştirilmesinde olumlu sonuçlar sunabilmesine rağmen beraberinde olumsuzlukları da barındırmaktadır.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ve/veya İç Mimarlık lisans programlarında, bölümün eğitim amacı olan mekan ve mekansal ürün tasarımlarında uygulanan görsel ifade ve sunum teknikleri dersinin, eğitim müfredatlarındaki konumunu ve işlevini sorgulamak; ardından dersin işlenişine dair bir öneride bulunmaktır.

1. BÖLÜM : İÇ MİMARLIK MESLEĞİ VE GELİŞİMİ

İç mimarlık, bir mekanın içindeki kullanıcılar için işlevsel, yapısal ve estetik açıdan uygun tasarımlar geliştiren bir disiplindir. Bu alan, güzel sanatların plastik değerlerini içeren estetik bilgi ile yoğrulmuş olmakla birlikte, yapısal unsurlarla da ilişkilendirilmektedir.

İç mekan tasarımı; bir yapının içindeki mekanların hacminin ve yüzeylerinin sanatsal bir bakış açısıyla ele alınmasının yanı sıra; yapı sistemleri, fiziksel çevre kontrolü, aydınlatma, ergonomi, ısıtma ve akustik gibi mekan konforunu etkileyen teknik konularda da çözümlenmesini gerektirir. Dolayısıyla iç mimar, kullanıcının yaşam kalitesini ve konforunu ön planda tutarak, belirli bir işlevle donatılmış mekanların tasarlanması ve şekillendirilmesi üzerine odaklanmaktadır.

İç mimarlık mesleğine “iç mimarın kim olduğu” sorusuna cevap arayarak bakacak olursak; 1963’de kurulan IFI’ nin 1983 yılında Hamburg’da düzenlemiş olduğu toplantıda, İç mekan tasarımcısının, iç mekanların işlevsel ve nitelikli olabilmesine yönelik sorunları tanımlayan, araştıran ve yaratıcılığını kullanarak çözümler üreten, iç mekan tasarımı gerçekleştiren, tasarım analizi yapabilen, şantiye denetimi gerçekleştirebilen, yapı sistemleri, estetik, iç mekanla ilgili yapı bilgisi, donatı, malzeme ve ekipman konularında bilgi sahibi olan, iç mekan organizasyonuna yenilikçi ve ekonomik çözümler sunabilen, mevcut sorunları gelecek odaklı bir perspektifle inceleyerek çözümlmeye çalışan, iç mekanla ilgili çizim ve dokümanları hazırlamak için gerekli eğitim ve deneyime sahip bir profesyonel kimlik olarak tanımlanmaktadır (Kaçar, 1988:55).

Bu anlamda iç mekan tasarımcısının mesleki eğitiminin öneminin yansırı tasarım yaklaşımı, bakış açısı ve değerlendirme biçimi, entelektüel alt yapısı ve kabiliyetinin önemli bir rol oynadığını düşünmek yanlış olmayacaktır. İç mekan tasarımcısı olarak anılan iç mimarlar hazır bir yapının iç mekanını amacına yönelik işlevlendirilmesini en üst düzeyde kurgulamakla yükümlüdür. Bu kurgunun parça bütün ilişkisi ile başladığı düşünülecek olursa, parça olarak da tanımlanan iç mekan bölüntülerinin birlikteliği anlamında gelen fiziki ilişkilerinin kurgulanmasının ilk adımı olan teknik bilgilerin kullanılmasının bütünü, iç mimarın ‘tasarlama’ becerisi ile kendi içinde anlamlandırılmakta ve

özelleşmektedir. Bahsedilen tüm bileşenlerin bir araya getirilme biçimi de mekana ait yeni bir kişiliğin oluşmasına sebep olmaktadır.

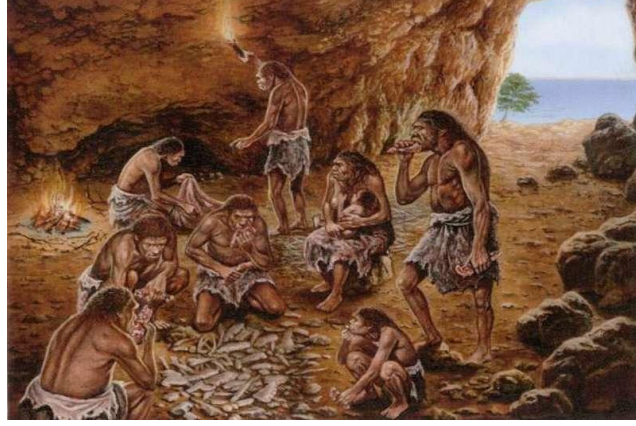
Bu bağlamda iç mimarın estetik kaygı ve deneyimleri, içinde bulunduğu ve deneyimlediği kültür kalıpları ile tasarlamaya çalıştığı alanın genel ya da tüzel olması gibi farklı bileşenlerin bir araya gelişi ile tasarlanan mekanın kimliğinin oluşmasına katkı sunmaktadır.

20. yüzyıl ile birlikte kullanıcı ihtiyaçlarının ve mekansal anlayışın "iç mimarlık" kavramı altında şekillenmesine yol açan değişken tasarım anlayışları ve uygulamalar, insanların ihtiyaçlarına göre tasarlanan ve üretilen yapılar içinde hayata geçirilmektedir. Özel aktivite alanları, gizlilik ve resmiyetten uzaklık, konfor ve rahatlık/kullanım kolaylığı, pratiklik hijyenik koşullar ve havalandırma, ısıtma/soğutma, elektrik gibi tesisat çözümleri ile birlikte çeşitli gereksinimler ve mekansal yenilikler de, iç mimarlık mesleğinin tanımı ile birlikte anılmaya başlanmıştır.

Bugünün teknik imkanları ve yaşam deneyimi ile bağlantılı olarak yukarıdaki kapsamla tanımlayabileceğimiz iç mimarlık mesleğinin temelleri aslında insanın mekanla ilişkisinin ilk başladığı dönemlere yani neredeyse insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Mesleki bilgi bütününe anlaşılabilmesi ve geliştirilebilmesi için geçmişten bugüne insanın mekanla ilişkisinin algılanması gereklidir.

1.1.Geçmişten Günümüze İç Mimarlığın Kısa Tarihi

Mekan düzenlemesinin, insanlık tarihi ile başladığı söylenebilir. İnsanın var olduğu her noktada mekan gereksiniminin olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Tarih öncesi dönemlerde insanlar yaşam alanlarını da gereksinimlerine bağlı olarak kurgulamışlardır. Yaşadıkları coğrafyaya bağlı olarak temel ihtiyaçları olan barınma ve dış etkenlerden korunmak gibi ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakları kullanarak geçici ya da kalıcı barınaklar inşa etmişlerdir. Hava koşulları ve hayvanlardan korunmak için de ayrıca mağaralarda ateş yakarak, ısınma ve aydınlatma ihtiyaçlarını karşılamışlardır (Görsel 1).

Görsel 1. Fransa’da Lazaret Mağarası’nda yaşayan eski insanların bir çizimi.
(<http://tinyurl.com/23hf553w>)

Tarih öncesi çağlara bakıldığında insanlar, açık hava barınaklarını, ağaçların ya da kayalıkların altında geçici barınak olarak inşa ederlerken, ağaç dalları, yapraklar ve hayvan derileri gibi malzemeler ile geçici çatılar yaparak barınma alanı sağlamışlardır.

Kulübeler ise çubuklar, dallar, sarmaşıklar ve deri parçaları gibi malzemeler kullanılarak, inşa edilen alanlar olmakla birlikte, bu mekanlar geçici ya da kalıcı barınma alanı olarak kullanılmıştır. Yer altı sığınakları ise, coğrafi konuma göre şekillenmiş olan yer altı mekanları olarak geçici ve kalıcı şekilde kullanmışlardır.

O devirde İnsanların yaşam alanları, daha çok doğal kaynakların kullanımına dayanmaktadır. İnsanların kendini koruması ve barınması amacıyla, ilkel olarak nitelendirebileceğimiz yapılar inşa edilmiş ve bu ilkelik tanımına rağmen yaratıcı çözümler üretildiği görülmüştür.

Mekanın tanımlanışına, insanlık tarihinden ufak bir kesit ile baktığımızda iç mimarlık kavramından direk söz edemesek de, mekan üretmeye yönelik ihtiyaçların önemli bir dönüm noktası olan tarım devrimiyle belirginleştiğini görebiliriz. İnsan için mekanın ne denli önemli olduğunu, avcılık ve toplayıcılık temelli yaşam biçiminden, tarıma dayalı yerleşik hayata geçişin, yemek ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakları aktif olarak kontrol etmeye ve yetiştirmeye başlamanın, sabit bir mekan oluşturma ihtiyacı hissetmelerine sebep olmuştur. İnsanlar artık yerleşim yerlerinde yaşamlarını sürdürmeye

başladığı için kendilerine barınma alanları inşa etmeye başlamış, köy, kasaba ve kentleşmenin temelleri de bu dönemde atılmıştır.

İnsanın mekanla ilişkisi yukarıda bahsedildiği gibi insanlık tarihi boyunca süregelen bir gelişim sürecine sahiptir. İnsanların barınma ihtiyacının yanı sıra zamanla yaşam alanlarını işlevsel veya estetik olarak düzenlemesi, bugünkü anlamıyla mekan tasarımının temellerini oluşturmuştur. Literatürde tarihsel süreçlere bakıldığında mekan tasarımıyla ilgili bazı önemli dönemlere rastlanmaktadır.

Antik Dönem olarak adlandırılan Antik Mısır, Mezopotamya, Yunan ve Roma medeniyetleri iç mekan düzenlemeleri açısından en önemli dönem olarak görülmektedir. Bu dönemlerde, tapınaklar, saraylar, villalar ve mekanların süslemeleri büyük bir öneme sahip olmakla birlikte iç mekanlar, özellikle duvar süslemeleri, mozaikler, sütunlar ve heykellerle zenginleştirilmiştir (Görsel 2).

Görsel 2. Medici Şapeli, Floransa, İtalya.
(<http://tinyurl.com/29z54xft>)

Ortaçağda kiliseler ve katedraller iç mekanlar açısından öne çıkan yapılar olmaya başlamıştır. Gotik mimari döneminde, iç mekanlarda yüksek tonozlar, vitray pencereler ve detaylı oyma işçilikleri görülmektedir (Görsel 3).

Görsel 3. Duomo Kilisesi, Milano, İtalya.
(<http://tinyurl.com/2adv5vnnv>)

Rönesans döneminde iç mekan tasarımı İtalya’da büyük bir gelişme göstermiştir. Saraylar, villalar, kiliseler ve halka açık mekanlar yeniden inşa edilmiş; simetri, perspektif, oran-orantı bütünlüğü matematiksel olarak hesaplanarak uygulanmaya başlanmıştır (Görsel 4).

Barok ve Rokoko; 17. ve 18. yüzyıllarda Barok ve Rokoko tarzları iç mimarlıkta etkili olmaya başlamıştır. Süslü tavanlar, yaldızlı mobilyalar, kıvrımlı formlar ve yüksek derecede abartılı süslemeler kullanılmıştır (Görsel 5).

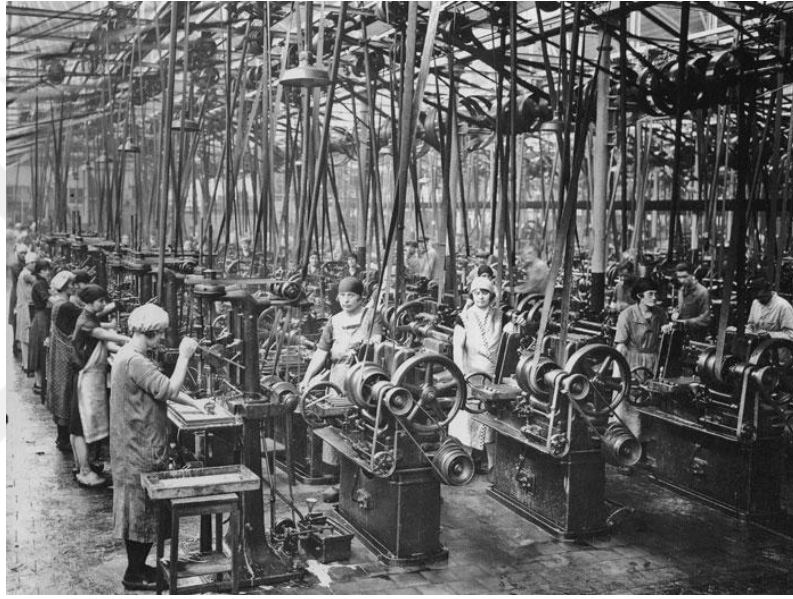
Görsel 4. Interior of the Basilica of San Lorenzo, Florence.
(<http://tinyurl.com/23xe2vhd>)

Görsel 5. Basilica- Ottobeuren, Germany.
(<http://tinyurl.com/25h6puch>)

18. ve 19.yüzyıllarda, İngiltere’de başlayıp ardından Avrupa ve Kuzey Amerika’ya yayılan büyük bir teknolojik, ekonomik ve toplumsal dönüşüm süreci yaşanmıştır. El emeği ile

yapılan üretim süreçleri makinelerin kullanımı ile büyük ölçüde otomasyona dönüşmüştür. Buhar gücü, su gücü ve sonrasında elektrik gücü gibi yeni enerji kaynaklarının kullanılması, büyük makinelerin icat edilmesine ve üretim süreçlerinin hızlanmasına olanak tanımıştır. Bu dönemde, küçük atölyeler yerine büyük fabrikaların kurulması ve üretim süreçlerinin bu fabrikada gerçekleşmesi yaygınlaşmıştır. Fabrikalar, daha etkin ve büyük ölçekte üretim yapma imkânı sağlamış ve iş gücünü fabrikalara çekmiştir. Kırsal yaşamdan kentsel yaşama doğru büyük göçler yaşanmış, insanlığın yaşam tarzında ve üretim süreçlerindeki kökten değişimin habercisi olmuştur (Görsel 6).

Görsel 6. Sanayi Devrimi Fabrika Çalışanları
(<http://tinyurl.com/2xwkc5wb>)

20. yüzyılın başlarında modernizm akımı iç mimarlık mesleğinin de büyük bir dönüşüm geçirmesine sebep olmuştur. Fonksiyonalizm, minimalizm ve endüstriyel tasarım ilkelerinin ön plana çıktığı bu dönemde iç mekanlarda daha düz hatların kullanıldığı, işlevselliğe odaklanılan tasarımların tercih edildiği görülmektedir (Görsel 7, Görsel 8).

Görsel 7. Villa Savoye, Le Corbusier, Fransa.
(<http://tinyurl.com/yhf2vvax>)

Görsel 8. Glass House, Connecticut, New Canaan, Amerika Birleşik Devletleri.
(<http://tinyurl.com/2xspndf8>)

1980’lerde iç mimarlık, modernizm sonrası olarak anılan Postmodernizm dönemine girmiş ve tasarımda devrimleşme başlamıştır. Bu dönemde geçmiş dönem mimari tarzlardan esinlenen ve değişik malzemelerin kombinasyonunu kullanan tasarımların ortaya çıktığı görülmektedir. Renkli ve eklektik iç mekanlar, alıntılar ve referanslar bu dönemin en belirgin özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Çin’de inşa edilen Ya Space! adlı sanat

müzesinde Postmodern referanslar, işaret öğeleri ve zengin geometrilerin tasarlanarak vurgulandığı görülmektedir (Görsel 10).

Görsel 9. Ya Space! Sanat Müzesi, Hangzhou, Çin
(<http://tinyurl.com/22lfvptl>)

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilgisayar teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimler sonucunda bilgisayarların gelişimi, dijitalleşme ve iletişim teknolojilerindeki büyük ilerlemeler sonucunda dijital bir devrim yaşanmıştır. Günümüzde iç mekan tasarımı da sürekli değişen eğilimlere ve teknolojilere paralel olarak evrim geçirmiştir. İç mimarlık projelerinin, estetik ve işlevselliği bir araya getiren, kullanıcı ihtiyaçlarına odaklanan ve mekanları etkili bir şekilde düzenleyen tasarımları hedeflediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda kişiselleştirilmiş ve özgün tasarımların yanı sıra, sürdürülebilirlik, teknoloji entegrasyonu ve kullanıcı deneyimini önemseyen yaklaşımların uygulanmakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Minimalizm, günümüz iç mimarisinin popüler yaklaşımlarındandır. Çizgisel yalın hatlı tasarımlar, sade renk paletleri ve az sayıda dekoratif unsurlarla mekanların basit ve minimalist bir görünüm kazanması hedeflenir. Fonksiyonellik ve düzen ön planda tutularak gereksiz detaylardan kaçınılmaktadır.

Doğal, sürdürülebilir ve çevreye duyarlı tasarım yaklaşımında ise çevre dostu tasarım prensiplerinin ön plana çıktığı, doğal malzemelerin ve enerji verimliliğinin, geri

dönüştürülebilirlik ve yeşil bina standartları gibi faktörlerin göz önünde bulundurulduğu görülmektedir. Aynı zamanda bitki ve yeşil alanların iç mekana entegrasyonu da sıklıkla tercih edilen bir yaklaşımı oluşturmaktadır (Görsel 10).

Görsel 10. BAB Architects, Sürdürülebilir iç mekan örneği
(<http://tinyurl.com/29komx32>)

Teknoloji entegrasyonu çerçevesinde hızla ilerleyen teknolojinin iç mimarlık projelerinde etkin bir şekilde kullanılarak, akıllı ev sistemleri, otomasyon, enerji tüketimi, aydınlatma kontrolü gibi teknolojik özellikler iç mekanlara entegre edilerek aynı zamanda sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik gibi teknolojiler tasarım sürecinde görselleştirmeyi ve kullanıcı deneyimini gerçekleştirmek için kullanılmaktadır.

Deneyimsel tasarımda ise iç mekanların sadece işlevsel değil aynı zamanda duygusal ve deneyimsel bir değer taşımasının da önemli olduğu düşünülecek olduğunda; mekanların atmosferi, ışıklandırma, renk, malzeme, ses ve koku gibi unsurlarında göz önünde bulundurularak zenginleştirilerek kullanıcıların duygusal deneyimlerinin ön plana çıkartıldığı görülmektedir.

1.2. Türkiye’de İç Mimarlık Mesleğinin Gelişimi

İç mimarlık, dünya genelinde önceleri “iç dekorasyon” olarak adlandırılmış ve sadece mekanı oluşturan yüzeylerin dekore edilmesi (süslenmesi, bezenmesi ve/veya düzenlenmesi) olarak algılanmıştır. Ancak kapsamın giderek değişmesi o zamana kadar net bir tanımı olmayan “iç mimarlık” mesleğini ayrı bir uzmanlık alanı olarak yeniden tanımlamayı gerektirmiştir.

Türkiye’deki gelişimi ele alındığında, yine benzer bir süreçten söz etmek mümkündür. Ülkemizde iç mimarlık mesleğinin yayılması ve anlam kazanması İkinci Dünya Savaşı sonrası ivmelenmiştir. Bu dönemde marangozluk, demircilik, taş ustalığı ve camcılık gibi yapı işleri ve üretimle alakalı meslekler gibi “Ahilik Sistemi” çerçevesinde usta-çırak ilişkisi içinde icra edilmektedir (Özdamar, 2019). 20. yüzyıl öncesi İstanbul öncelik olmak üzere, Anadolu genelinde de izleyebildiğimiz ve dekoratif sanatların iç mekan ile mobilya ölçeğinde uygulanmasının bir uzantısı olarak değerlendirebileceğimiz iç mimarlık; zamanla uzmanlaşma gerektirmiş ve ayrı bir meslek dalı olarak kendini göstermiştir.

Şumnu (2013), iç mimarlık mesleğinin 1932 yılına ait ilk Türkçe tanımının (anonim):

“Bugün binaların dahili tezyin ve tefrişi, başlı başına bir sanat halini almıştır. Bizde de gün geçtikçe, ihtiyaç hissetmeye başladığımız bu şube hakkında ihtisas sahibi olan arkadaşlarımızın çoğalmasını ve kendilerine memleketimizde bir iş sahası izhar edilmesini arzu eder ve arkadaşımıza muvaffakiyet temenni ederiz...”

olarak ifade edildiğini belirtmiştir (Şumnu, 2013:23). Bu ifade ile iç mimarlık mesleğinin varlığı, kapsamı ve ihtiyacı da dile getirilmektedir. Türkiye’de iç mimarlık mesleği eğitim alanındaki değişimlerle paralel ilerlemiştir ve 1923 yılında Tezyinat (süsleme) Bölümünün Sanayi-i Nefise Mektebi’nde kurulmasıyla birlikte iç mimarlık mesleğinin gelişim sürecine bakıldığında 1930’lu yıllardaki iç mimarlık çalışmalarının bir kısmı günümüze ulaşmamış olduğu görülmektedir, bu da günümüzde o döneme ait örneklerin bulunmasını zorlaştırmaktadır. Ancak sonraki yıllarda eğitim kurumlarında yaşanan gelişmeler, iç mimarlık alanında tasarımların kalitesini artırmış ve bu tasarımların daha geniş kitleleri etkileyebilecek düzeye gelmesini sağlamıştır. Bu süreçte üretim sayısının artmasıyla birlikte iç mimarların endüstriyle olan ilişkisi daha da güçlenmiş ve bu mesleğin içerisinde de çeşitli uzmanlık alanları oluşmuştur (Uslu, 2008).

2. BÖLÜM : İÇ MİMARLIK EĞİTİMİ VE GELİŞİMİ

IFI (International Federation of Interior Architects and Designers) kurumuna göre; *“İç mimarlar ve iç mekan tasarımcıları, yaşamın kalitesini arttırmak için, psikolojik ve fiziksel veriler doğrultusunda, insanların mekanlarla olan ilişkilerini tanımlarlar”*(IFI, 2018).

İç mimarlık hem sektör hem de eğitim alanlarında yakın sayılabilecek bir tarihte, 20. Yüzyılın başında kurumsallaşmıştır. Özünde güzel sanatlar, süsleme sanatı ve yapı ile iç içe olan bu meslek, ayrı bir uzmanlık alanı olarak hızla gelişip yayılmıştır.

İç mimarlık mesleğinin öz eylemi “tasarım” faaliyetidir. Tasarım kavramı, ilgili tüm mesleklerin eğitiminde ortak bir odak noktası oluşturur. Bu tasarlama eylemi, disiplinlerarası bir bakış açısıyla değerlendirilir ve diğer disiplinlerle ilişkilendirilir. Bu temelde yatan meslekler arasında, tasarım faaliyetine yönelik ölçek farklılıkları mevcuttur ve bu farklılık üretilen tasarım ürünlerinde belirgin bir ayrımı ortaya koyar. Bu nedenle uzmanlaşma eğilimi tasarım faaliyetine yönelik olarak daha belirgin bir şekilde ortaya çıkar (Özdamar, 2019).

Tüm disiplin alanlarında eğitim toplumsal değişimlerle paralellik gösterir. Özellikle mekan tasarımı eğitimi toplumların düşünce ve yaşam biçimleri ile dönemin teknolojisinden doğrudan etkilenen estetik ve pratik bir bilgi bütünü oluşturmaktadır. Mekan tasarımının üzerine temellendiği deneyimsel bilgi, uygulamadan elde edilir ve zamanla kavramsallaşarak belirli bir birikime dönüşür, sonrasında kurumsallaşmış eğitim sistemine evrilir (Kaptan, 2003). Bu yönüyle iç mimarlık eğitimi sürekli bir devinim ve gelişim halindedir.

İç mimarlık eğitimi dünya genelinde akademik kurumlar veya mesleki eğitim kurumları tarafından sunulur. Bu eğitim iç mekan tasarımı ve planlaması konusunda bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlar. Türkiye’de ise iç mimarlık eğitimi; disiplinin temel prensipleri ve uygulamaları üzerinde yoğunlaşan akademik bir süreci içerir. Türkiye’deki üniversitelerde iç mimarlık programları, genellikle dört yıl süren lisans eğitimi şeklinde sürdürülür. Bu süreçte öğrenciler, iç mekanların tasarımı, estetiği, fonksiyonelliği, kullanıcı ihtiyaçları ve güvenliği gibi kapsamlı konuları öğrenirler.

Ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak verilen eğitimle birlikte öğrencilere disiplinin tüm yönlerini kavrayarak yaratıcı ve işlevsel iç mekanlar tasarlama becerisi kazandırılır. Eğitimin içeriği, üniversiteden üniversiteye, programa ve düzenleyici kuruluşlara göre değişiklik gösterebilir, ancak genel olarak belirli ana konseptler etrafında döner.

Üniversitelerin eğitim programlarında ders isimleri değişiklik gösterse de, büyük ölçüde benzer içerikleri barındırmaktadır. Temel sanat eğitimi, teknik çizim ve çizim becerileri, iç mekân tasarımı, kompozisyon, mobilya tasarımı, yapı malzeme, sanat tarihi, mobilya tarihi gibi birçok ortak ders iç mimarlık bölüm derslerinin yapısını oluşturur. Eğitimleri süresince öğrenciler, teorik bilgileri uygulamaya dökerek projeler geliştirir ve dört yılda toplam sekiz dönem boyunca tasarım stüdyolarında bu projeleri sunarlar. Staj ve uygulamalı çalışma dönemleri öğrencilere, teorik bilgilerini gerçek projelerle birleştirme imkânı tanır. Bu sayede öğrenciler, sektördeki uygulamaları, müşteri ilişkilerini ve proje yönetimini daha iyi anlayarak, mezuniyet sonrasında profesyonel olarak iç mimarlık alanında yer alacakları zemini oluştururlar. Lisans düzeyinde eğitimini tamamlayan öğrenciler için yüksek lisans ve doktora düzeyinde iç mimarlık eğitimi alma olanağı bulunmaktadır.

2.1. Dünyada İç Mimarlık Eğitiminin Gelişim Süreci

2.1.1. Beaux-Arts

Mekan tasarımı ile ilgili kurumsallaşmış ilk eğitimden 1671 yılında Fransa'da kurulan kraliyet akademilerinin, 1795 yılında Güzel Sanatlar Akademisi (Academie des Beaux-Arts) adıyla yeniden yapılandırılmasıyla söz edilebilmektedir. Akademi ile o zamana kadar süre gelen usta çırak ve atölye sistemi devam etmiş ancak bu sistem kuramsal bir altyapıya oturtulmuş ve bir hizmet alanı olarak herkese açık hale getirilmiştir (Ertek, 1999).

Beaux-Arts salt bir eğitim kurumunu değil, akademi ekolü olarak bilinen ve 20.yüzyılın başlarına kadar devam eden önemli bir sanatsal eğitim anlayışını da temsil etmektedir. Özellikle Fransa'da doğmuş ve dünya genelinde geniş bir etki alanına sahip olmuştur. Bu

akademik eğitim anlayışı, estetik, teknik beceriler ve kültürel değerlerin birleştirilmesine odaklanarak sanatsal üretimde kalite ve uyumu teşvik etmeyi amaçlamıştır.

Beaux-Arts eğitimi, disiplinli ve uzun süreli bir eğitim sürecini içerir ve öğrencilere klasik sanatın temel prensiplerini ve yöntemlerini öğretir. Eğitimde, çizim, boyama, heykel, mimari ve diğer sanat disiplinlerindeki beceriler geliştirilir. Matematik, anatomi, perspektif ve antik kültür gibi konular da bu eğitimde önemli yer tutar. Estetik anlayış, simetri, oranlar ve dengeli kompozisyonlar gibi kavramlar Beaux-Arts eğitiminde vurgulanır.

Görsel 11. École des Beaux Arts, Paris, France.
(<http://tinyurl.com/24w8jrmw>)

Akademi ekolünde, sanatçı adayları genellikle bir ustalık altında çalışırlar ve ustalarının denetiminde projeler üretirler. Bu süreçte öğrenciler, ustalarının yönlendirmeleri ve eleştirileri doğrultusunda kendilerini geliştirirler. Özellikle yarışmalar ve sergilerle değerlendirilen projelerde, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini ve teknik becerilerini sergilemeleri beklenir.

Beaux-Arts eğitimi, genellikle disiplinli bir anlayışı savunur ve bu anlayış, özellikle klasik estetik değerlerine büyük bir önem atfeder. Sanatın, toplumsal ve kültürel değerlerin bir yansıması olduğunu ve bu değerlerin iyi anlaşılması gerektiğini savunur. Bu nedenle,

öğrencilerin tarih, felsefe, kültür, ve estetik konularında da güçlü bir bilgi birikimine sahip olmalarına önem verilir (Balamir, 1985; Cret, 1941; Carlhian, 1979).

Sonuç olarak Beaux-Arts eğitimi ve akademi ekolü, sanatsal üretimde disiplin, teknik ustalık ve estetik değerlerin birleşimini teşvik ederek sanatçıların klasik sanatın köklerine dayalı sağlam bir temelde yetişmelerini amaçlayan bir sanat eğitim anlayışını temsil eder. Bu eğitim anlayışı, tarihsel bağlamda büyük etki yaratmış ve sanat eğitiminde temel taşlar arasında yer almıştır.

2.1.2. Bauhaus

Bauhaus Okulu 1919 yılında Almanya'nın Weimar şehrinde Walter Gropius tarafından kurulmuştur. Temel felsefesi, sanat ve endüstriyi birleştirerek işlevselliği ve estetiği vurgulamaktadır. Bauhaus sanatçılarının, zanaatkarların ve endüstriyel tasarımcıların bir araya gelerek yaratıcı ve üretken bir topluluk oluşturmasını teşvik etmek üzere kurulmuştur. Sanat ve zanaatın iş birliğine verilen önemle, sanatın estetik değeri ve zanaatın işlevselliği birleştirilerek nesneler tasarlanmıştır.

Bauhaus, sanat ve tasarımı, sanayileşme ve teknolojik ilerlemeler bağlamında ele almıştır. Yeni teknolojiler ve endüstriyel üretim yöntemleri, tasarım anlayışını ve ürünlerin üretimini etkilemiştir. Bu değişen dünyaya uyum sağlamak amacıyla, öğrencilere endüstriyel malzemelerle çalışma ve modern teknolojilerle tasarım yapma fırsatı sunulmuştur.

1919 yılının Nisan ayında Bauhaus bir program duyurusunda bulunur, yapılan duyuru kapsamında Bauhaus esas amacının, heykel, resim, el sanatları ve zanaat gibi yaratıcı disiplinleri, mimarinin ayrılmaz bir parçası olarak bir araya getirmek istediğini açıklar. (Tate, Smith; 1985; Özdamar, 2019).

Tasarıma karşı uygulanan bu yeni yaklaşım biçimi, tasarlanan nesnelerin işlevsel ve pratik olmasının yanı sıra; ekonomik, minimalist ve sade olmasına yol açmıştır. Bu yöntem ile eğitim şekli, endüstrileşme ile sanatı bir araya getirerek, iki farklı düşüncenin birlikte çalışabileceğini göstermiştir (Özdamar, 2019).

İkinci Dünya Savaşı döneminde, zorla kapatılan Bauhaus Tasarım Okulunun ayrılan eğitimci gittikleri ülkelere tasarım anlayışlarını yaymıştır. Bu durum, tasarım eğitiminde "Bauhaus Ekolü"nın dünya genelinde tanınmasını ve kabul görmesini sağlamıştır. Örneğin, 1933'te Amerika'ya göç eden Anni ve Josef Albers gibi eğitimci, Kuzey Carolina'daki "Black Mountain College"de öğretim görevinde bulunmuşlardır. Aynı dönemde Walter Gropius ve Marcel Breuer Amerikaya giderek 1937 ile 1953 arasında Harvard Üniversitesi Tasarım Bölümünde ders vermiştir. Bu süre zarfında Gropius, yüksek lisans grubunu yönetmişken, Breuer ise onun yanında çalışmıştır. Walter Baermann California Teknoloji Enstitüsü'nde, Laszlo Moholy-Nagy ise Chicago'da "Yeni Bauhaus" olarak bilinen okulun başında bulunmuştur. Ayrıca, Mies van der Rohe 1938'de Chicago'ya taşınarak 1938-1958 arasında "Armour Enstitüsü" (Illinois Teknoloji Enstitüsü) - Mimarlık Bölümünü yönetmiştir. Alman göçmenler, Bauhaus mirasıyla Amerikan endüstrisine dolaylı etkilerde bulunmuş ve tasarım eğitiminde uzun süre önemli roller üstlenmişlerdir (Tate, Smith; 1986; Özdamar 2019).

Yaygınlaşarak bir eğitim ekolü haline gelen Bauhaus'un ders programı, bir yarıyıl boyunca temel tasarım ilkelerini içeren bir hazırlık (Vorkurs) ve ardından üç yıllık diğer zanaatlarla birlikte çalışmayı öngören bir programa sahiptir. Bu program, pratik çalışmaları (Werklehre) ve sınıf çalışmalarını (Formlehre) kapsamaktadır (Malnar & Vodvarka, 1992: 173). Bauhaus eğitim sisteminin ilk yılına ait tasarım eğitimi, günümüzde halen birçok tasarım okulunun "Temel Sanat" veya "Temel Tasarım" dersleri olarak devam etmektedir (Özdamar, 2019).

Bauhaus, disiplinler arası bir eğitim anlayışı benimsemiştir. Müfredat, sanat, zanaat, mimarlık, grafik tasarım ve endüstriyel tasarım gibi alanları içermiş, farklı disiplinlerden gelen eğitimciler rehberliğinde, öğrencilere farklı perspektiflerle yaklaşarak bütünlük içinde çalışma fırsatı sunulmuştur. Sanat ve tasarım eğitime getirdiği yenilikçi ve disiplinlerarası yaklaşımı ile modern tasarımın temellerini atmış ve çağdaş sanat ve tasarım anlayışlarının gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Bu yaklaşım günümüzde hala birçok sanat ve tasarım okulu tarafından hala eğitim modeli olarak benimsenmekte ve uygulanmaktadır.

Görsel 12. Pantomime Treppenwitz, produced by Oskar Schlemmer, 1927.

<http://tinyurl.com/2dyxs4gz>

2.2. Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminin Gelişim Süreci

Türkiye’de iç mimarlık eğitimi, “Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane” çatısı altında, 1923 yılında Tezyinat (Süsleme) Bölümü’nün kurulması ardından 1926’da “Dâhilî Tezyinat” dersleri ve 1926’daki İç mimarlık atölyesi ile başlamıştır (Özdamar, 2019; Gürel, 2014). 19. Yüzyılın ortalarına kadar ulusal ölçekte iç mimarlık eğitiminin gelişmesinde önemli payları bulunan kurumlar kronolojik olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

1882 Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi (Mimar Sinan Üniversitesi)

1929 Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı

1957 Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu (Marmara Üniversitesi-Güzel Sanatlar Fakültesi)

1985 Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

1987 Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

1991 Anadolu Üniversitesi, İç Mimarlık Anasanat Dalı
1993 Karadeniz Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü
1994 Çukurova Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü
2000 Akdeniz Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü

2000 yılı sonrasında ise hızla pek çok vakıf ve devlet üniversitesinin çeşitli fakültelerine bağlı olarak açılmaya devam etmiştir.

Eğitimin tarihsel süreci Yüksek öğretim/egitim programında yenilemeler ile 1962 yılında yapılmaya başlanmış ve dört yıllık lisans eğitime geçilmiştir. 1983 yılına kadar devam eden bu süreçte, “Hacettepe Üniversitesi”, “Güzel Sanatlar Fakültesi” ne bağlı “İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı” bölümü kurulmuştur. “İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı” bölümü ilk defa bir vakıf üniversitesi çatısı altında 1987 yılında “İ.D. Bilkent Üniversitesi” Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde kurulmuştur (Özdamar, 2019).

1990 yılına kadar Türkiye’de iç mimarlık eğitimi veren dört üniversite bulunmuştur. Bu kurumlar, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Bölümü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, İ.D. Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümüdür. Bunlardan sırasıyla ilk üçü devlet, sonuncusu ise vakıf üniversitesidir.

Buradan hareketle aşağıda Türkiye’deki iç mimarlık eğitimi başlatan, uluslararası iki önemli ekolün temsilcisi sayılabilecek Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi ile Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu’nun tarihi ve eğitime ilişkin bilgiler detaylandırılacak; ardından Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesindeki yapıya değinilecektir.

Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane (1882)

1882 yılında Osman Hamdi Bey’in öncülüğünde kurulan okul mimarlık, heykel ve resim eğitimi vermek üzere faaliyete geçmiştir. 8 kişilik eğitim kadrosu bulunan okulda toplamda 21 kişilik öğrenci grubu eğitim görmektedir. Yabancı eğitimcilerden oluşan eğitim kadrosu ağırlıklı olarak Ermeni, Rum ve Türk öğrencilerine eğitim vermektedir (Gören, 1997:36).

Görsel 13. Sanayi-i Nefise Mektebi
(<http://tinyurl.com/23w7o338>)

Okul, kuruluşundan itibaren 1926 yılına kadar "Sanayi-i Nefise Mektebi" adı altında faaliyet göstermiş ve eğitimine devam etmiştir. 1926'da Fındıklı'daki yerine taşınmasıyla birlikte adı "Güzel Sanatlar Akademisi" adı altında eğitimdeki yerini almıştır. Süreç içerisinde kronolojik olarak, 1969'da "İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi" adını almış sonrasında 1982'de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından oluşturulan yasa ile bugünkü adı olan "Mimar Sinan Üniversitesi"ne kavuşmuştur (Gören, 1997:39).

İçinde bulunmuş oldukları dönemin sosyopolitik koşulları eğitim sürecinin çok daha geç başlamasına sebebiyet vermiştir.

Paris'te, 1925 yılında "Exposition Internationale des Arts Decoratifs et Industriels Modernes" (Uluslararası Dekoratif Sanatlar Sergisi) adı altında kurulan serginin ziyaret edilmesinden sonra, ziyaret ekibinin geribildirimi ile "dahili tezyinat" adı altında verilen eğitiminin daha çağdaş ve çok daha aktif olarak yapılabileceğinin düşüncesi oluşmuştur. Birçok farklı sanatsal düşünce ve bakış açısını bir arada toplayan bu sergi; global ölçekte yepyeni bir akım olan Art Deco nun doğmasına sebebiyet vermiştir. Bu döneme ait diğer bir yaklaşım olan "Modern Tarz" ın doğması ve bu bağlamda modern algısının da yayılmasına vesile olmuştur (Özdamar, 2019).

Görsel 14. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Atölye Çalışması
(<http://tinyurl.com/2aefw5me>)

Namık İsmail yönetimindeki süreçte, "Dekoratif Sanatlar Bölümü" içerisinde uzmanlık atölyeleri oluşturuldu. Bu kapsamda, içmimarlık atölyesi (Dahili Tezyinat) 1929'da Türkiye'ye gelerek Tezyinat Bölümü'nde öğretmenlik yapmış olan Philip Ginther tarafından kuruldu. Ginther, daha sonra bölüm başkanlığı görevini üstlenmiş ve okulun "Mimarlık Fakültesi" öğrencilerine içmimarlık dersleri vermiştir.

1934 yılında yapılandırılan yönetmelik kapsamında “Dahili Tezyinat Atölyesi”, günümüz eğitim programının içerisinde “içmimarlık tasarım stüdyosu” adı ile yer alarak, tasarım stüdyosu eğitiminin temelini atılmasına sebep olmuştur (Cezar, 1983)

Değişen öğretim elemanlarının tasarım anlayışına göre değişiklik gösteren stüdyo eğitimi kapsamında çoğunlukla “mobilya tasarımı ve mekân yerleşimi” üzerine yoğunlaşmıştır. Desen, çizim ve sanat eğitimi dersleri stüdyo derslerine eşlik ederek tamamlayıcı olmuştur.

İlk ismi "Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi" olan okul, Paris'teki "l'Ecole des Beaux Arts" model alınarak kurulmuş ve uzun bir süre boyunca Fransız ekolünü devam ettirmiştir. 1930-1968 yılları arasında gerçekleştirdiği yenilikler ve yaklaşımıyla, bugünkü perspektifini kazanmıştır (Özdamar, 2019).

Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu (1955)

Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, 1 Kasım 1955'te kurulmuştur. Tasarım üzerine yapılan araştırmalar, gelişmeler, yöntemler ve programlar; Almanya, Fransa ve Avusturya ile yapılan ortaklaşa mutabakatların sonucunda alınan karar ile bu ülkelerden getirilen eğitmenler toplanarak, öğretim elamanları grubu oluşturulmuştur. Gerçekleştirdikleri çalışmalar, "İstanbul Üniversitesi", "İstanbul Teknik Üniversitesi", ve "Uygulamalı Güzel Sanatlar Okulu" gibi kurumların tasarım eğitimi modellerinin temellerinin atılmasına ve açılan ve açılacak olan tasarım eğitim kurumlarının da yapılanmasında etkin olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nde mevcut yerini almaya başlayan tasarım eğitimi için önemli bir kırılma çizgisini temsil etmektedir (Özdamar, 2019).

Görsel 15. 1961 Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Mobilya ve İç Mimarlık Bölümü sınıf çalışması (Sol baş, İhsan Alpkökin, Orhan Esen, İsmail Erdoğan, Turhan Uluçay, Mehmet Tüfekçioğlu, Saadettin Yıldız, Agop Osanyan) (Orhan Esen Kişisel Arşivi)

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (1971)

1 Kasım 1955'te kurulan "Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu" olarak kurulan okul Marmara Üniversitesi-Güzel Sanatlar Fakültesi adı altında sanat eğitimine odaklanan bir kurum olarak kurulmuş ancak 1982'deki bir kararla ismi "Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu" adı ile değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile birlikte, Marmara Üniversitesi çatısında "Güzel Sanatlar Fakültesi" adı altında faaliyetlerini sürdürmüştür. Fakülte hala

"İç Mimarlık", "Heykel", "Seramik", "Resim", "Endüstri Ürünleri", "Geleneksel Türk El Sanatları", "Uygulamalı Sanatlar" ve "Sahne Sanatları" gibi ana sanat dallarında eğitim vermeye devam etmektedir (Erbay, 1997, s.150).

Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, eğitime "Mobilya ve İçmimarlık", "Grafik Sanatları", "Tekstil Sanatları" ve "Seramik Bölümlerini kurarak başlamıştır (Ak, 2008: 90). Kurulan bu bölümlerin içinde bulunan "Mobilya ve İçmimarlık Bölümü" ise 1971 yılında "İçmimarlık" bölümü adı altında yeniden isimlendirilmiştir (Ak, 2008: 106).

Adolf Gustav Schneck, kurmuş olduğu eğitmen kadrosunda bulunan Türk ve Alman eğitmenler ile birlikte, iç mimarlık bölümünün faaliyet alanını;

"...çeşitli yapıların belirli işlevlerine göre iç planlarını; mobilya ve benzeri eşyaların tasarımlarını, uygulama koşullarına uygun olarak tasarlayıp çizebilmeleri."

şeklinde ifadelendirmiş (Aslier, 1970) ve bu sayede de mevcutta bulunan eğitim sistemi, tasarım ve yaratıcılık yaklaşımlarını içeriğinde yoğun biçimde taşımaktadır.

Görsel 16. Fotoğraf Atölyesi
(<http://tinyurl.com/2dzdqdq3>)

İki önemli aşama ile gerçekleştiği düşünülen "Yaratıcı biçimlendirme eğitimi", ilk olarak öğrencilerin temel sanat eğitimini tamamlamalarıyla ortaya çıkmaya başlar ve daha sonra mesleğe dair bilgilere dayanan çalışmalarla bir üst aşamaya geçer (Ashier, 1970: 33-34). Temel sanat eğitiminin, tasarım eğitimine olan katkısıyla birlikte, bu eğitimin temelini "Bauhaus"un eğitim modelinden esinlenilerek oluşturulduğunu göstermektedir. Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'ndaki eğitim programı aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır (Ak, 2008: 102; Özdamar, 2019):

“Öğrencinin birinci vazifesi, muhayyilesini hayal gücü işleterek henüz kati bir şekil almamış olan eşyaya şekiller düşünmek olmalıdır. Sonra, resimler ve şekillerle çalışarak düşündüğü ve tasarladığı her şeyi çizgilerle ifade edebilmelidir. Daha sonra da bu çalışmalara, umumi bilgiler verilmek suretiyle renk ilave edilir. En nihayet, pratik mevzularla tatbikatı yapılacak olan armoni bilgisi eklenir.”

- Eşyanın müşahhas [somut] olarak kavranması için öğretimle beraber yürümelidir. Bir işin konstrüksiyonu, el ile yapılmış bir iş veya bir endüstri mamulü üzerinde, öğrenci ile inceden inceye konuşulur, el sanatı ile makine sanatı arasında mukayeseler(karşılaştırmalar) yaptırılır.

- Tasarlayıcı ve yaratıcı faaliyetler onun mesleğinin icrası için lüzumlu olan inşaat yerel sanatlarına ait diğer kısımların bilgi ve tecrübeleri ile beraber yürümelidir. Öğrencilere bu sanatlarda her zaman yeni olarak kullanılmaya başlanılan inşaat malzemelerini tanıma imkânları verilmelidir.

- Diğer bir çalışma sahası da, içmimarinin meselelerini hal için kullandığı kumaşlar ve malzemelerdir. İç inşaat için kullanılan bu kumaş ve malzemelerin kalite, dayanıklılık, ışığa mukavemet gibi hususiyetleri öğretilmelidir. Bunlar örülmüş veya basılmış perdelik kumaşlar, duvar kâğıtları ve mobilya kaplamalarında kullanılan kumaşlardır.

- Bu maddeler üzerindeki çalışmalar sadece içmimarın alakadar olacağı tali bölümlere mahsus değildir. O ekseriya muayyen bir maksat için renkler ve örnekler mecburiyetinde kalacaktır. Bu gibi işler için o önceden lüzumlu bilgileri kazanmalıdır. Keza, duvarların işlemesini de esaslı olarak bilmelidir. Bu öğrenme tam prodüktif manasında olmasa bile malzeme hakkındaki bilgileri ihmal etmemelidir.

- Bu mevzuda bilgi ve iktidarlarını artırabilmeleri için öğrencilere diğer bütün bölümlerin de katıldıkları sanat tarihi derslerinde imkânlar verilecektir.

- Bu bölümde esaslı şekilde yetismeye büyük önem verilir. Form ve prodüksiyon bakımından ileri düşünceye zarar veren her türlü sathi ve modalık işlere daha başlangıçta mani olunmalıdır. Her ne kadar çeşitli yardımcı derslerin ihmal edilmemesi lazım geliyorsa da, esas hedef, içmimarların mobilya inşaatı ve bununla doğrudan doğruya bağlı iç inşaat mevzularında yetişmeleri olmalarıdır.”

1961 yılında belirlenen içmimarlık eğitim ilkeleri, süreç içinde gözden geçirilmiş ve 1971 yılında güncellenmiştir. Ana yaklaşımlarda her ne kadar farklılıklar olmasa da, en önemli değişiklik bölümü adının “İç Mimarlık” olarak değiştirilmesidir.

Bu gelişmelerle birlikte 1973 yılında, "İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda "İç Mimarlık programını ve yaklaşımını tanımlayan amaçları, prensipleri ve yöntemleri açıkça belirleyen eğitim ve öğretim kitapçıklarında yer almıştır (Özdamar, 2019).

"- İç Mimarlık öğrenimi, hacim, form, doku, malzeme, renk, ritim duygularını, organizasyon yeteneğini, gerçekçi düşünmeyi, meslek tutkusunu, hayal gücünü öngörür.

- Mevcut yaratıcı ve teknik yeteneklerin yanı sıra, geniş bir bilgi hazinesine sahip olmayı gerektirir.

- İç Mimar, form, fonksiyon, konstrüksiyon, ile ağaç, taş, metal, cam, seramik, heykel, resim, tekstil ve yazı gibi konuları da birlikte düşünerek hacmi bir bütün halinde şekillendirir.

- Çeşitli yapıların, belirli hizmetlere göre iç planlarını, yapının mimari üslubunu ve çağın güzel sanat, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarını da dikkate alır.

- Kişisel bir eğitim şekli uygulanmakta olan okulda, öğrenciler, bölümün amacı yönündeki ihtisas çalışmalarına başlamadan önce Tatbiki Sanat Eğitimi görürler. Bu eğitimle, kişisel anlatım ve yaratıcı yetenekleri geliştirilen öğrenciler, fonksiyonsuz formların yanı sıra, bölümün amacına uygun olarak, fonksiyonel form çalışmalarına da yönelirler. Ancak, sanatçı, yaratıcı fantezi ile gerçekçi düşünceyi, daha disipline metotlarla yansıtarak yapmalıdır.

- Öncelikle, serbest el eğitimine paralel olarak, kesin bir anlatım metodu olan, teknik resim bilgilerinin geliştirilmesi gerekir.

- Tasarlanan bir form ya da hacmin uygulama olanağı, ağaç, metal, cam, beton ve plastik gibi çeşitli malzemelerin yapısına uygun, fonksiyonel bir şekillendirmede, bu malzemelerin olanakları hakkında geniş bir bilgi ve tecrübeye dayanır.

- Öğrenciler, bu alandaki bilgi ve tecrübelerini, malzeme teknolojisi, mobilya konstrüksiyonu derslerine paralel olarak, atölye uygulaması ve pratik stajlar yaparak kazanırlar ve genişletirler.

- Bu nedenle, bu bölümde öğrenim yapmak isteyen öğrencilerin mobilya atölye ve fabrikaları ile mimarlık bürolarında çalışmış olmaları, içmimarlık formasyonu yönünden faydalı görülmektedir.

- Çağımızda, ilk şekillendirilen fasatlar bir yapının mimari değerini ölçmeye yeterli değildir. Bunun yanı sıra fonksiyonel bir plan, hacimler arasındaki orantının doğruluğu ve teknik donatım mükemmelliği de şarttır. Mimarının temel öğelerinden sayılan iç hacimlerin, yani insanların yaşadığı, çalıştığı ve boş zamanların değerlendirildiği yerlerde çevrenin şekillendirilmesi İç Mimarlığın konusudur. Dış ve iç yapı, karşılıklı ilişkileri ile birbirinden ayrılmayan bir bütündür.

- Bu nedenle, öğrenci, konut, mağaza, ticarethane, büro, okul, hastane, sinema, tiyatro, sergileme ve fuar pavyonu gibi yapıların fonksiyonları ile mimari şekillendirme prensiplerini yapı malzemeleri ile konstrüksiyonlarını, su, elektrik, ısıtma, soğutma, havalandırma, izolasyon gibi konuların prensip ve tekniklerini öğrenir.

- İçmimarlar, iş hayatına geçtiklerinde, serbest veya bağlı olarak mobilya fabrika ve atölyelerinde, endüstri kuruluşlarında, mimari planlama bürolarında görev alırlar" (Ak, 2008: 108; Özdamar, 2019).

Türkiye'de İç Mimarlık alanında kurulan ilk iki bölüm arasında belirgin farklılıklar bulunmaktaydı. Bu ayrım, uluslararası alanda tanınmış ve küresel etkiye sahip olan çeşitli eğitim modellerinden kaynaklanmakta olup, eğitim sürecinde, "Güzel Sanatlar Akademisi" Fransız kökenli bir geleneği benimserken, "Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu" ise Bauhaus eğitim süreci ve programını benimsemiştir (Unansal, 2013: 131; Özdamar, 2019).

1980'e kadar iç mimarlık eğitimine odaklanan iki okul iç mimarlık disiplinin temelini atmıştır. Ancak, 1980 sonrasında iç mimarlık mesleğinin etkinliğinin artmasıyla birlikte, eğitim stratejileri ve programları da önemli hale gelmiştir. Bu mesleğin öne çıkmasındaki etkenlerden biri, 1980 sonrasında Türkiye'nin yeni ekonomik modellerle tanışması ve "Tüketim Ekonomisi"ne geçişi olmuştur. Tüketim kültürüyle şekillenen yeni üretim koşulları, teknolojik gelişmeler, malzeme seçeneklerindeki artış ve küresel düzeydeki bilgi paylaşımı, iç mimarlık mesleğini güçlü bir konuma taşımıştır. Bu kapsamda, tüketicilere - yani kullanıcılara - daha etkili, rahat ve konfor alanı yüksek olan, lüks mekanlarda yaşama ve çalışma fırsatı sunulmuştur.

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (1983)

1985 yılında, "Hacettepe Üniversitesi" bünyesinde, 1983'te kurulan "Güzel Sanatlar Fakültesi" çatısı altında "İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı" bölümü kurulmuştur. 1985/1986 yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. Günümüzde, bu bölüm 4 yıllık lisans eğitimi sunmanın yanı sıra yüksek lisans ve doktora düzeyinde de eğitim vermektedir. İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nün 4 yıllık eğitim programı süresince temel hedefi, görsel iletişime dayanan, form ve fonksiyonun bütünleştiği, sanatsal ve bilimsel yönleri güçlü tasarımlarla mekânsal ve çevresel düzenlemeler gerçekleştirebilen, bu çalışmalarını sistemleştirebilen ve çağdaş çözümler üretebilen tasarımcılar yetiştirmektir (Hacettepe Üniversitesi-GSF-İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 2018).

Bilkent Üniversitesi (1987)

1987 yılında Türkiye'de ilk vakıf üniversitesi olan "Bilkent Üniversitesi" (İD: Bilkent Üniversitesi), Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi", İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı" bölümleri kurulmuştur.

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nin İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 1987 yılında Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi çatısı altında kurulan ilk bölümlerden biridir. Bölüm, ilk mezunlarını 1991 yılında vermiştir ve o tarihte 18 öğrenci mezun olmuştur. Özel bir üniversitede kurulan ilk iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümü olup Türkiye'de bu alanda dördüncü sırada kurulan bir bölüm olarak yerini almıştır. Hacettepe ve Bilkent Üniversiteleri'nde açılan "İç Mimarlık" programları, önceden var olan "Sanayi-i Nefise-i Şahane" ve "Tatbiki Güzel Sanatlar" bölümlerinden farklılık gösterir. Bu fark, bölüm isimlerine eklenen "çevre tasarımı" ve buna bağlı olarak düzenlenen eğitim programlarında ortaya çıkmaktadır. Hacettepe ve Bilkent Üniversiteleri, "çevre tasarımı" ifadesini bölüm isimlerinde kullanarak, mekan içindeki tasarımı; ışık, ses, sıcaklık, havalandırma, renk, psikoloji, duygu, algı gibi yakın çevresel faktörleri içeren, iç mekana yönelik çevresel etkileri kapsayan bir tasarım anlayışını benimsemişlerdir. Bu durum, eğitimde yalnız mekanların tasarlanması ile değil, kullanıcı üzerinde etkili olan tüm unsurları içeren bir iç mimarlık anlayışının gelişmesine ve mesleğin ilerleyen dönemlerde çok daha kapsamlı bir bakış açısıyla ele alınmasına yol açmıştır (Özdamar, 2019).

2.3. Günümüz İç Mimarlık Eğitiminde Bulunan Alan Dersleri

Bu bölümde anlatılan ders içerikleri herhangi bir eğitim kurumuna mahsus olmayıp, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ve İç Mimarlık bölümlerinde çoğunlukla okutulmakta olan temel bazı içerikleri ifade etmektedir.

Öncelikli olarak, temel sanat ve tasarım dersleri, temel çizim teknikleri ve kompozisyon, renk teorileri ve uygulamaları, desen ve formlar, perspektif ve görsel algı, mimarlık ve içmimarlık tarihi derslerini eğitimin ilk 2 yılında, iç mimari akımlar, mekan analizi, fonksiyonel gereksinimlerin belirlenmesi, planlama ve düzenleme tekniklerini kapsayan stüdyo dersleri, mekanın ölçeklendirilmesi ve proje belgeleri, mobilya tasarım ilkeleri ve yapım teknikleri, mobilya malzeme ve teknolojileri, malzeme ve yapı teknolojileri, iç mekanlarda kullanılan malzemelerin özellikleri, malzeme seçimi ve uygulamaları, yapı teknolojileri ve iç mekan sistemleri, ışık ve renk kullanımı, aydınlatma, gibi konular 3. ve 4. yıllarda ders içerikleri olarak içmimarlık eğitiminin genel yapısını ve içeriğini temsil eder/etmektedir. Eğitim süreci içinde öğrenciler, bu konuları teorik bilgiye birleştirir,

projelerinde uygular ve stajyerlik deneyimleriyle pekiştirerek iç mimarlık becerilerini geliştirirler.

Pratik Dersler

İç Mimarlık eğitiminde stüdyo dersleri, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamaya dökebilecekleri ve iç mekân tasarım sürecini pratiğe çevirdikleri önemli bir bileşeni temsil eder. Bu dersler genellikle öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme yetenekleri ve teknik becerilerini geliştirmelerini sağlar.

İç Mimarlıkta temel prensiplerin, konsept geliştirme ve temel çizim becerisinin pratik edildiği ilk öğrenim yılının büyük bir yüzdesini stüdyo derslerinin oluşturduğu görülmektedir. Temel sanat ve temel tasarım stüdyosu olarak da adlandırılan dersler, ön koşullu ve zorunlu dersler arasındadır. Bu derslerin amacı tasarım ile ilk defa tanışan öğrencilere tasarımın dilini, araç gereçler üzerinden, çeşitli algı değiştirme ve geliştirme yöntemlerini uygulatarak pratik ettirmek ve ortak bir tasarım dili paydasında buluşarak diğer stüdyo derslerine bir altlık hazırlamaktır (Görsel 17).

Görsel 17. Vorkurs (preliminary course) Bauhaus 1920
(<http://tinyurl.com/2ctflga9>)

“Temel Tasarım” erken tasarım aşamasında, tasarımın ana kararlarını belirleyen kavramlar üzerinde yoğunlaşarak, farklı ölçeklerdeki tasarım odaklı meslekleri bir araya getirir. Tasarım eğitim yaklaşımlarının evrimi sürecinde, farklı eğitim kültürleri ortaya çıkmış ve bunun sonucunda çeşitli tasarlama yöntemleri de gelişmiştir (Ertek, 1999).

Proje stüdyosunda ise; iç mekanları oluşturan fiziksel ilişkinin çözümlenmeye çalışıldığı, ikinci, üçüncü ve dördüncü öğrenim yıllarını içeren, işlevselliğin değişik konu başlıkları altında, zaman zaman gerçek, zaman zaman gerçeğe yakın senaryolarla çalışılan, iç mimarlık mesleğinin kâğıt üzerindeki sürecinin tam olarak uygulandığı, bölümün zorunlu ve ön koşullu dersleri arasındadır. Dersin içeriğinde, iç mekanlarda konsept geliştirme, renk, malzeme, doku ve ışık gibi unsurların da çalışıldığı geniş kapsamlı bir mesleki ders olarak işlenir.

Modelleme ve görselleştirme dersleri kapsamında bilgisayar destekli tasarım (CAD) ve 3 boyutlu modelleme (3D MAX) teknikleri öğretilmektedir. Ders kapsamında çeşitli medya araçları ve yazılımlar kullanılarak iç mekanların tasarım ve görselleştirilmesi pratik edilir. Öğrenciler stüdyo 2, 3 ve 4'te çalışmış oldukları konuları 2 ve 3 boyutlu dijital medya aracılığıyla teknik ifade olarak geliştirir ve sunumlarında kullanırlar.

Detay içerikli derslerde ise tasarlanmış olan iç mekânda kullanılan malzemelerin neler olabileceğini, bu malzemelerin teknik karşılıklarını ve uygulama detaylarının teknik olarak nasıl ifade edileceğini öğrenmektedirler. Öğrenciler stüdyo kapsamında, 1/1 ile 1/50 ölçek aralığında malzeme detaylarını teknik olarak ifade edilmesini pratik ederek 2 ve 3 boyutlu çizim teknikleri ile detay sunumlarını gerçekleştirirler. İç mekanlarda kullanılan mobilya, ekipman ve aksesuarların tasarımı ve seçimini konu eden mobilya yapım yöntemleri de pratik dersler kapsamında işlenmektedir.

İç Mimarlık bölümü kapsamında işlenen desen dersi, temel sanat ve temel tasarım eğitimini destekler niteliktedir. Bu kapsamda, öğrenciler temel çizim yeteneklerinin gelişmesi ile birlikte, oran orantıyı algılama kabiliyetleri artar ve görsel ifade gücü kazanırlar. İç mekân tasarımının düşünsel boyuttan kâğıda aktarıldığı noktada kullanılan perspektif çizim teknikleri de bu ders kapsamında işlenmektedir. Öğrenciler ders bağlamında organik ve inorganik formların yardımı ile boyutu arama, göz ile ölçeklendirme, görme ve bakma eylemi arasındaki farkı karakalem metodu ile aramakta ve deneyimlemektedir. Belirli bir farkındalık olgunluğuna ulaşan öğrenciler ders süresince ve sonrasında hem kendi kendilerine, hem de stüdyoda benzer tecrübeyi yaşayan arkadaşları ile birlikte algıyı deneyimlemeye devam etmektedirler.

İç mimarlık bölümünde sunum ve görsel anlatım gibi çeşitli adlarla anılan derse ilişkin, öğrencilere iç mekân sunum projelerini etkili bir şekilde sunma ve iletişim becerilerini geliştirmesine yönelik çeşitli yöntemler gösterilmektedir. Bu dersler, hem projelerin içeriğini ve tasarım kararlarını açıklama hem de mesleki sunum becerilerini geliştirme amacını taşır. Sunum teknikleri ve ilkeleri dersi bağlamında izleyiciye ait uygun dil ve içerik seçiminin belirlenmesi, etkili bir sunumun temel ilkeleri gibi konulara odaklanılır. Sunumun hazırlığı aşamasında yapılan planlama çerçevesinde, projenin yapısı, içeriği, sunumun akışı, zaman yönetimi ve görsel materyallerin seçimi gibi konular üzerinde durulur. Görsel iletişim araçları olarak kullanılan, slaytlar, infografikler, çizimler, fotoğraflar ve videolar gibi görsel materyallerin etkili kullanımı üzerine odaklanılır. Sunum sırasında etkili konuşma, vurgu yapma, ses tonu kontrolü, beden dilinin kullanımı ve dinleyiciyle etkili iletişim kurma gibi konulara da değinilmektedir. Sunum sonrasında projelerin eleştirel analizi ve sunumu yapan öğrencinin projedeki kararlarını savunma yeteneğinin geliştirilmesine yardımcı olunmaktadır.

Bu dersler, iç mimarlık öğrencilerine eğitimleri süresince etkili bir şekilde sunum yapma ve projelerini profesyonel bir şekilde karşı tarafa/izleyiciye iletebilme becerilerini kazandırmayı amaçlar. Meslek hayatlarında ise müşterilere ve iş arkadaşlarına projelerini etkili bir şekilde sunabilmeleri için gerekli alt yapıyı hazırlamalarına yardımcı olur.

Teorik Dersler

İç Mimarlık bölümü, teorik dersler vasıtasıyla öğrencilere tasarımın planlanması ve yönetimi için gerekli teorik bilgileri sunmayı amaçlar. Bu dersler, iç mekanların estetik, işlevsel, teknik ve sosyal gereksinimlere uygun biçimde tasarlanmasıyla ilgili temel kavramları içerir.

Teorik dersler kapsamında iç mimarlığın tarihi, farklı dönemlerdeki iç mekanların değişimi, stil akımları ve etkileri üzerine odaklanılan mekân, mobilya ve sanat tarihi dersleri görülmektedir.

İç mekân tasarımının temel prensipleri içerikli dersler ise, konseptlerin ve teorik yaklaşımların ele alındığı ve iç mekân tasarım teorilerinin konu edildiği teorik bir ders niteliğindedir.

İç mekân analizlerinin yapıldığı, mekânsal organizasyon, fonksiyonel gereksinimler ve kullanıcı ihtiyaçlarının değerlendirilmesi üzerine çalışılan, mekânsal analiz yöntemlerinin işlendiği teorik bir derstir.

İç mekanlarda kullanılan malzemelerin özellikleri, seçimi ve uygulanması hakkında bilgi veren yapı ve malzeme dersi de teorik dersler arasında yer almaktadır.

İç mekanlarda ışıklandırma ve renk kullanımının tasarım üzerindeki etkilerini ele alan, aydınlatma dersi, sürdürülebilirlik ilkeleri ve iç mekân tasarımında çevresel etkilerin minimuma indirilmesini konu eden çevre kontrol derslerinde teorik dersler kapsamında müfredatlarda işlenmektedir.

İç Mekanlara Grafik ve Görsel İletişim, iç mekanların mekânsal yönlendirmesi ve levha, işaret gibi grafik öğelerle kullanıcıların görsel iletişiminin üzerinde çalışıldığı hem teorik hem pratik bir ders niteliğindedir.

Müfredatlarda ana ders statüsü dışında seçmeli ders statüsünde bulunan interdisipliner ve transdisipliner birçok ders olmakla birlikte, yukarıda bahsi geçen ders konu ve içerikleri iç mimarlık bölümlerinin temel/zorunlu ders statüsünde olan derslerini içermektedir.

2.4. İç Mimarlık Eğitiminde Sunum Teknikleri

İç mimarlık, mekansal tasarımın estetik, fonksiyonel ve kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olarak planlanması ve uygulanması ile ilgilenen bir disiplindir. Bu kapsamda, iç mimarlar, tasarımlarını sunarak fikirlerini ve projelerini paylaşmaktadır. Sunum teknikleri, iç mimarların tasarımlarını etkili bir şekilde iletmelerini sağlayan önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir.

İç mimarlıkta sunum teknikleri geçmişten günümüze büyük bir evrim geçirmiştir. Geçmişte, sunumlar genellikle el çizimleri, maketler ve basılı materyaller aracılığıyla yapılırken, teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte dijital sunum araçları, bilgisayar destekli tasarım programları ve 3D modelleme yazılımları gibi yeni araçlar ortaya çıkmıştır. Bu da iç mimarların tasarımlarını daha gerçekçi ve etkileyici bir şekilde sunmalarını sağlamaktadır.

İç Mimarlık eğitiminde, sunum tekniklerinin geçmişine, yakın ve uzak tarihlerde bakıldığında, ders içeriğinde kullanılan araçlar ve tekniklerin çeşitliliğinin gözlemlendiği fark edilmektedir. Sunum tekniklerinde uygulamalı öğrenme, deneysel yaklaşımlar ve tüm bunların sonucunda tecrübe kazanma oldukça önemlidir. İç mimarlık bölümü kapsamında yer alan derslerde kullanılan maket yapımı ve çizim ile ifade etme metotları, sunum teknikleri derslerinin temelini oluşturan çok önemli bileşenlerdir. Günümüz iç mimarlık mesleğinde, sunum materyallerini oluşturan teknik çizimler ve üç boyutlu modellemelerin görselleştirilmesi için çeşitli medya programlarına ihtiyaç duyulduğu bilinmektedir. Ancak 2 boyutlu ifade yöntemlerinin kullanımının eğitim sürecinde zamanla yetersiz kaldığı düşünüldüğünde; 3 boyutlu düşünmenin, el ile yapılan-manuel uygulamalar ve deneyimleme yoluyla öğrenmeye çalışmanın, öğrenci çalışmalarının kalitesini artırmanın yanı sıra onlar için sürdürülebilir bir deneyimin farkındalığını artıracak da göz ardı edilmemelidir.

Sunum tekniklerindeki dönemsel gelişmeler ve değişimler, iç mimarlık eğitime de yansımıştır. Günümüzde, iç mimarlık öğrencilerine dijital sunum becerileri, grafik tasarım ve iletişim teknikleri gibi konularda eğitim verilerek tasarımlarını profesyonel bir şekilde sunabilme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

İç mimarlıkta sunum teknikleri, disiplinin gelişimine paralel olarak evrilen ve önemli bir bileşen haline gelen bir alanı temsil etmektedir. Geçmişten günümüze, teknolojinin ilerlemesi ve eğitimdeki yenilikler, iç mimarların sunum yeteneklerini artırmak için çeşitli fırsatlar ve araçlar sunmaktadır.

Sunum, tasarım pratiğinin görsel algıya dayalı evrensel bir aktarım dilini vurgulamaktadır. Bu dilin soyutlama derecesinin, müzik veya matematik gibi uzmanlık alanlarının dillerinden daha az karmaşık olduğu ve tasarım eğitimi almayan bireylerin bile kısmen anlayabileceğini belirtmektedir. Sunulan konunun etkili olabilmesi için en uygun iletişim yönteminin seçilmesi gerekmektedir. Örneğin, görsel bir sunumun yetersizliği, işitsel anlatıma başvurulmasıyla veya eksik ifadelerin el ve vücut hareketleriyle giderilmeye çalışılması ile ifade edilebilir (Gürtekin, 2007).

Sunum ancak izleyiciye uygun bir dille iletilmesi durumunda etkili olmaktadır. Tasarımcılar zihinlerinde kavramsal boyutta kalmış düşüncelerini birtakım yöntemler ve ifade teknikleriyle izleyiciye aktardıklarında kendilerini doğru anlattıkları düşünülür. Bu

bağlamda tasarımın düşünsel boyuttan görülebilir bir boyuta taşınmanın önemi yadsınamaz. Görsel anlatım teknikleri ve uygulamaları ise bu anlamda, tasarımcıların fikirlerini aktarmalarını sağlayan çok çeşitli yöntemleri içerir (Gümüş, 2007: 9).

İçmimarlık öğrencileri veya sektörde çalışan profesyoneller için çizimler, sadece projelerini sunmanın bir aracı değil, aynı zamanda imzası niteliğindedir. Projelerin başarısı sunum şekliyle ifade edilirken, çizimlerin görsel sunumu da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle çizimlerde yer alan görsel ve tipografik unsurların amacı ve bunların belirli bir akış içinde sunulma şekli, genellikle izleyiciyi ikna etme ihtiyacı veya sadece bilgiyi etkili bir biçimde aktarma endişesiyle ilişkilendirilmektedir.

Mimarlıkta tasarım sürecinde, gerçek nesnelerin yerini alarak, tasarımcının yeni biçimler oluşturmaya olanak tanıyan sunum, "nesneleri ve süreci organize eden olgu" olarak tanımlanmıştır (Akin, 1986).

Sunum dersi iç mimarlık eğitiminin 2. yılında toplam 2 dönemlik ders kapsamında işlenmektedir. 1.yıl çizim tekniği ve çizim malzemelerini nasıl kullanacağını pratik eden öğrenciler, sunum/görsel anlatım teknikleri dersinde kendilerine verilen konu bağlamında uygun materyalleri kullanarak çeşitli sunum yöntemleri geliştirir ve deneyimlerler, bu sunumlar iki boyutlu manuel teknikler (renkli kalemler, boyalar ile çeşitli kâğıt tipleri üzerine) olabildiği gibi 3 boyutlu mekânsal maket sunumları ve/veya 3 boyutlu medya aracılığı ile ürettikleri sunumlar da olabilmektedir.

Öğrenciler, iki ve üç boyutlu düşünme yeteneklerini tasarım sürecine başlarken kullanarak tasarım dili olan çizerek düşünme eylemine dökmektedir. Çizme yetisini yeni öğrendikleri yada geliştirdikleri aynı zamanda gölgeleme, ışık, kompozisyon ve perspektif gibi konuları da kapsayan sunum derslerini de pratik etmektedirler. Kazanmış oldukları iki ve üç boyutu algılama becerilerini, ilerleyen dönemlerde öğrendikleri dijital medya programlarıyla (CAD ve 3DMax) birleştirerek kullanmaktadırlar.

Sunum teknikleri ya da görselleştirme ilgi derslerin iç mimarlık bölümlerinin güncel ders müfredatlarında eskisi kadar vurgulanmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilere kazandırmaya çalıştığı becerilerin değerini göz ardı etmemek ve manuel deneyimin dijital ortama bırakılmasını beklemenin tasarım sürecini sınırlayabileceği düşünülerek sunum derslerinin müfredatlardaki konumu tekrar değerlendirilmelidir

3.BÖLÜM : ALAN ÇALIŞMASI

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, kapsamı dahilindeki ulusal ölçekteki iç mimarlık bölümlerinde yer alan sunum teknikleri derslerinin değerlendirilmesi ve söz konusu derslerin işlenişine katkı sağlayabilecek bir yöntem önerisi sunmayı amaçlayan nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Söz konusu dersler incelenirken, içerik ve işleniş yöntemi olarak iki yönlü ele alınmıştır. Bu anlamda araştırmanın veri alanını; ilgili derslerin yürütücülerinden seçilmiş bir örneklem grubuyla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler ile, bu grubun temsil ettiği kurumlardaki ders müfredatına ilişkin bilgiler oluşturmaktadır. Tez çalışması kapsamına daha derin bilgiye ulaşabilmek için bu verilerin eş zamanlı olarak irdelenmesi hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem

Gözlem, görüşme ve ders içerikleri incelemelerine dayanarak hazırlanmış olan araştırmanın kapsamı belirlenirken; öncelikle araştırmada yer alan iç mimarlık bölümlerinde bir tarama yapılmış ve sunum teknikleri ile ilgili derslere ilişkin genel bilgilerinden oluşan bir doküman seti hazırlanmıştır. Bu doküman aracılığıyla ulaşılan bilgiler; araştırmacının akademik deneyimleri ile değerlendirilerek araştırmanın devamında yapılacak görüşmelerin kapsamını belirlemede kullanılmıştır.

Görüşme yapılacak olan katılımcılar yani örneklem, nitel araştırmalarda kullanılmakta olan amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçütler; araştırmacının gözlem yapabilmesine olanak sağlayacak şekilde Ankara ve yakın çevresinde bulunan yükseköğretim kurumlarında yer alan İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı veya İç Mimarlık bölümlerinde, Doktora/Sanatta Yeterlik derecesine sahip, en az 5 yıldır bu alanda öğretim görevlisi veya öğretim üyesi olarak görev yapıyor olmak ve sunum teknikleri kapsamındaki dersleri yürütüyor olmak şeklinde belirlenmiştir.

Bu kapsamda Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, TED Üniversitesi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nde görev almakta olan 8 Öğretim Üyesi ile yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeler yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı, nitel bir veri toplama tekniği olan derinlemesine görüşme olarak belirlenmiştir. Kapsam dahilindeki konuyu ve ilgili bireylerin davranışlarını anlayabilme amacıyla üretilmiş olan bu teknik; araştırmacı ile konuya ilişkin özne ve/veya öznel arasında gerçekleşen çeşitli sözel iletişim kanallarıyla sağlanan soru sorma tekniklerine ve karşılıklı görüşmelere dayanmaktadır. Bu tekniğin tercihinde öncelikli amaç; birikim ve deneyimlerin açığa çıkarılmasıyla yeni bir bakış açısı üretebilmektedir (Uslu ve Demir, 2023).

Derinlemesine görüşme tekniği yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış olarak 3 şekilde sağlanabilmektedir. Bu çalışma kapsamında araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme türü tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme türünde önceden tasarlanan sorulardan oluşan bir görüşme formu bulunmaktadır. Ancak görüşme sırasında daha derin görüş almaya katkı sağlayacak ek sorular da söz konusu olabilmektedir. Çalışma kapsamında araştırmacı tarafından sorular önceden hazırlanmıştır; bu sorularla birlikte görüşme yapılan eğitmenlerin bağlı oldukları kurumlarda, ilgili derslere ilişkin genel bilgilerin yanı sıra, bireysel olarak uyguladıkları yöntemlere, diğer derslerle kurdukları ilişkilere ve dersin gelişimi yönündeki öneri ve fikirlerine ilişkin görüşlerin alınması da hedeflenmiştir.

Bu kapsamda, öncelikle üniversite Etik Komisyonu'ndan çalışma ile ilgili izin alınmıştır. Görüşmeler için, katılımcılara telefon veya elektronik posta yolu ile ulaşılmış; gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcıların Gönüllü Katılım Formu'nu onaylamaları sağlanmıştır. Akabinde, ilgili ders(ler)i veren öğretim elemanları ile yapılacak görüşmeler planlanmış ve bağlı oldukları kurumlardaki ders programları incelenmiştir. Görüşmeler yüz yüze veya Zoom/Teams gibi platformlar üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen görüşmeler, katılımcıların onayı ile kaydedilmiştir. Dolayısıyla çevrimiçi görüşmelerde görüntü ve ses kaydı; yüz yüze görüşmelerde ise yalnızca ses kaydı alınmıştır. Bu husus önceden, Gönüllü Katılım Formu'nda belirtilmiş; katılımcı bilgileri tamamen gizli tutulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde belirlenen örneklem ile yapılan derinlemesine görüşmelerin kayıtları çözümlenmiş ve katılımcılara K1, K2, ... K8 şeklinde kod verilerek transkripsiyonu yapılmıştır. Ardından katılımcıların verdiği yanıtlardan oluşan metinler araştırmanın amacı doğrultusunda azaltılmış, belli temalara göre sınıflandırılmıştır.

Bunun yanı sıra bir diğer veri alanı olan kapsam dahilindeki üniversitelerin bilgi paketleri aracılığıyla müfredat bilgileri incelenmiş, teorik ve pratik ders dağılımları ve statüleri tespit edilmiştir. Derslere ilişkin genel bilgilere görüşmelere ek olarak kurumların web siteleri aracılığıyla da ulaşılmıştır. Elde edilen tüm bulgular verilerin değerlendirilmesi başlığında tablolarla anlatılmıştır.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi ve Bulgular

Elde edilen veriler nesnelden öznele doğru ilerleyen 3 temel kategori altında toplanarak değerlendirmeye alınmıştır. Bunlardan ilki katılımcıların yürüttükleri sunum teknikleri ile ilgili derslerin genel içerik / müfredat bilgileridir ve derinlemesine görüşmeler yanı sıra bölüm öğretim programı ve ders bilgi paketlerinden de faydalanılmıştır. İkincisi görüşmeler sonucu elde edilen, söz konusu derslerin işleniş yöntemiyle ilgili yanıtlardan oluşmaktadır. Öğretim programındaki diğer derslerle ilişkisi de bu kategori altında değerlendirilmiştir. Son kategori ise ilgili dersler kapsamında katılımcıların fikir, öneri ve yorumlarını içeren yanıtlardan oluşmaktadır.

Bu bağlamda ilk kategori olarak tanımlanan derslerin genel bilgilerine göre;

- İç mimarlık bölümlerinin bağlı olduğu fakülteler kurumdan kuruma değişiklik gösterebilmektedir. Bu fakülteler Güzel Sanatlar Fakülteleri, Mimarlık ve Tasarım Fakülteleri, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri olarak çeşitlenmiştir.
- Araştırmaya dahil edilen katılımcıların yürüttükleri, sunum teknikleri ile ilgili dersler görsel anlatım teknikleri, sunum teknikleri, serbest çizim teknikleri, bilgisayar sunum teknikleri, görsel iletişim teknikleri...vb adlarla yer almaktadır. Ayrıca iç mekana ilişkin sunum teknikleri kapsamına dahil edilebilecek “Desen” gibi başka dersler de saptanmıştır. Derslerin genellikle birbirini takip eder şekilde iki döneme yayılan dersler olduğu tespit edilmiştir.

DERSİN ADI	Z/S	T	P	K	AKTS
Computerized Presentation Techniques	S	2	2	3	5
Advanced Visualization Studio	S	2	2	3	5
Computerized Presentation Techniques	S	0	3	3	5

DERSİN ADI	Z/S	T	P	K	AKTS
Serbest Çizim Teknikleri	S	1	2	2	3
Desen I	S	2	2	3	5
Desen II	S	2	2	3	5
Görsel Anlatım Teknikleri I	Z	1	2	2	3
Görsel Anlatım Teknikleri II	Z	1	2	2	3

DERSİN ADI	Z/S	T	P	K	AKTS
Serbest Elle Çizim Teknikleri	S	1	2	2	4
Görsel Anlatım Teknikleri	Z-S	1	2	2	4

DERSİN ADI	Z/S	T	P	K	AKTS
Visual Communication Techniques 1	Z	1	4	3	6
Visual Communication Techniques 2	Z	1	4	3	5
Computer Graphics and Presentation Techniques I	Z	3	0	3	5
Computer Graphics and Presentation Techniques II	Z	3	0	3	5

DERSİN ADI	Z/S	T	P	K	AKTS

Sunum Teknikleri I	Z	1	4	3	6
Sunum Teknikleri II	Z	1	4	3	6
Serbest Sunum Yöntemleri	Z	1	4	3	6
Sunum Teknikleri III	Z	1	4	3	6
Mimarî Çizim Teknikleri	S				
Dijital Medya ile Sunum Teknikleri	S				

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Dahil Olan Katılımcıların Yürüttükleri Sunum Teknikleri ile İlişkili Dersler

- Tablo1 de görülebileceği gibi; sadece ders isimleri değil aynı zamanda derslerin statüleri, ders saatleri ile ulusal ve uluslararası kredileri değişkenlik göstermektedir. Araştırma kapsamındaki dersler zorunlu, seçmeli ve zorunlu seçmeli olarak çeşitlenen dersin ulusal kredileri 2 veya 3 olarak tespit edilirken; AKTS değerleri 3 ile 6 arasında değişkenlik göstermiştir. İçlerinden sadece bir tanesinde dersin kredisi 3 olmakla birlikte zorunlu olmayan seçmeli ders statüsünde tutulduğu bilgisine ulaşılmıştır. Zorunlu ders olmadığı ancak zorunlu seçmeli ders statüsünde görüldüğü diğer bir noktada ise dersin kredisi 2 kredi olarak görülmekte ve ders haftada 3 saat olarak işlenmektedir.

Yukarıda aktarılan genel bilgilerin ardından, derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilerin detaylı içerikleri, derslerin konu seçimleri, işleniş yöntemi ve ders programında yer alan diğer derslerle ilişkileri hakkındaki detaylı bilgiler; ikinci kategori veriler olarak tanımlanmıştır. Buna göre;

- Diğer derslerle ilişki kurulan sunum teknikleri dersleri ile ilgili en belirgin ortak özellik, bu derslerin özellikle stüdyo dersleri ile birincil derecede ilişkili olmasıdır. İlk yıllardaki sunum teknikleri dersleri ise öncelikli olarak Temel Tasarım Eğitimi derslerine etki etmektedir. Söz konusu ilişki ve etkileşim hem dönemlik konu seçimini hem de sunma biçimini kapsamaktadır. İlk yıllardaki sunum teknikleri dersleri içerik olarak çizim becerisine ağırlık verirken; ileri yıllarda proje derslerini besleyecek donanımda görselleştirmelerin tümünü kapsamaktadır. Dikey stüdyo sistemi olan kurumlarda, sınıf düzeyine uygun şekilde sunum teknikleri söz konusu olmaktadır.

Katılımcılardan ikisi Sunum Tekniği ile ilgili dersleri diğer derslerden tamamen bağımsız kendi içinde kurgularken; diğer katılımcılar dersleri hem kendi içinde hem de öğretim programındaki diğer derslerle ilişkilendirerek yürütmektedir. K1 kodlu katılımcı ise sunum teknikleri dersini bilgisayar sunum teknikleri adı altında stüdyo dersinin bir parçası olarak sürdürmekte olduklarını belirtmiştir.

Derin görüşmeler sonucu Sunum Teknikleri derslerini Stüdyo dersleri ile -konu ortaklığı bakımından- direk ilişkilendirmemiş olan katılımcıların da söz konusu derslerin içeriğini kurgularken proje dersine katkı sağlamayı hedefledikleri, bu anlamda dolaylı olarak etki ettikleri saptanmıştır.

K7 kodlu katılımcı; ders işleyişinin organik geliştiğini ve konunun güncel ihtiyaçlar doğrultusunda belirlendiğini beyan etmiştir. Üç dönem olan derslerin, ilk döneminin stüdyo ve temel tasarım dersleri ile ilişkilendirildiği, 2. ve 3.dönemde ise projenin konusu ile devam edildiğini belirtmiştir. Buna karşın K5 kodlu katılımcı ise ilgili derslerin belirli bir içeriği ve yöntemi olduğunu; akademik kurul ile yapılan toplantılar sonrası alınan karar çerçevesinde ders içeriğinde güncellemeler yaptıklarını ve dahil oldukları Bologna süreci kapsamında uymak zorunda oldukları için ders içerik şemasını bozmadan ilerlemeye çalıştıklarını vurgulamıştır.

Katılımcılar	Stüdyo dersi ile bağlantılı	Stüdyo dışında başka bir ders ile bağlantılı	Diğer derslerden bağımsız
Katılımcı 1	✓		
Katılımcı 2	✓	✓	
Katılımcı 3	✓	✓	
Katılımcı 4	✓	✓	
Katılımcı 5	✓	✓	
Katılımcı 6	✓	✓	
Katılımcı 7	✓	✓	✓
Katılımcı 8	✓	✓	✓

Tablo 2. Sunum Teknikleri Derslerinin Diğer Derslerle İlişkisi

Özellikle zorunlu statüsündeki sunum teknikleri dersi olan katılımcıların, bu dersleri bilgi ve beceri anlamında başta stüdyo dersleri ile olmak üzere müfredattaki diğer derslerle (temel tasarım, teknik çizim, mekan kültürü, mobilya konstrüksiyon, mekan tasarım tarihi...vb dersler) de ilişkilendirmeye çalıştığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda ilişkilenen dersin ihtiyacı neye yönelik ise, sunum teknikleri kapsamında istenenler de (pafta, afiş, slayt, çizim...vb) ona göre çeşitlenmiştir.

- Derinlemesine görüşmeler sonucunda, sunum teknikleri derslerinde hem geleneksel manuel sunum yöntemlerinin hem de dijital yöntemlerin kullanıldığını görülmüştür. Ders yönteminin manuel ya da dijital kurgulanması ders yürütücülerinin ve kurumsal vizyonun bir uzantısı olarak tercih edilmiştir.

Katılımcılar	manuel	dijital	karma
Katılımcı 1		✓	
Katılımcı 2	✓		
Katılımcı 3			✓
Katılımcı 4			✓
Katılımcı 5	✓		
Katılımcı 6			✓
Katılımcı 7		✓	
Katılımcı 8		✓	

Tablo 3. Sunum Teknikleri Derslerinin Dersin İşleyiş Yöntemi

Görüşmelerde katılımcıların ikisi (K4 ve K5) sunum derslerinde özellikle öğrencilerin el becerilerini geliştirmeyi hedeflediklerini; bu amaçla manuel teknik ya da başka bir ifadeyle geleneksel çalışma yöntemlerini muhafaza ettiklerini belirtmişlerdir. Proje renklendirme, serbest el ile tek ve çift kaçıslı perspektif çalışmaları ve çeşitli maket

teknikleri gibi geleneksel yöntemler ile öğrencilerin el ve göz koordinasyonunun güçlendirilmesi ve böylece üç boyutlu algılamının kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

Geleneksel sunum tekniklerini kullanan başka bir katılımcı (K3); çizim / yetenek sınavı gibi bir elemenden geçmeden gelen öğrencilerin; daha önce çizme eylemini tecrübe etmemelerinden kaynaklanabilecek problemleri giderebilmek için, özellikle ilk yıllarda el ile ifade becerisini kazandıracak kapsamda sunum derslerini kurguladığını; ancak ilerleyen sınıflarda bununla dijital yöntemleri birlikte ele alan karma yöntemler tercih ettiğini belirtmiştir.

Görüşmelerde teknik altyapı ve koşulların yetersizliği sebebiyle dijital yöntemlerin sunum teknikleri dersi kapsamına alınamadığı örnekler olduğu da görülmüştür.

Buna karşın diğer katılımcılar değerlendirildiğinde, dijital sunum tekniklerine giderek daha fazla ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır. Dijital ağırlıklı yöntem tercih eden katılımcılar; mesleki hayatın güncel beklentilerinin bu yönde olduğunu, çağa uyum sağlamak, ihtiyaçları karşılamak ve daha seri şekilde üretebilmek için bu yöntemlerin avantajlı olduğunu vurgulamıştır.

Örneğin K7 kodlu katılımcı; teknoloji çağına ayak uydurma hedefini öncülleyerek, iç mimarlık mesleği ile yeni tanışan öğrencilere ilk yıl pratik ve hızlı sonuç alabilecekleri dijital yöntemlerle, sunum dersini teknik çizim dersi ile birleştirmiştir. Ayrıca bilgisayar ortamında işlenen derslerde, manuel teknikler kullanılarak işlenen geçmiş yıllardaki örneklere kıyasla çok daha başarılı çıktılar elde ettiklerini dile getirmiştir. Öğrencilerin manuel becerilerini ise “İç Mimarlığa Giriş” adı altında farklı bir ders kapsamında geliştirdiklerini ifade etmiştir. Sadece bilgisayar tabanlı sunum dersleri adı altında yer alan ya da teknik çizimle bilgisayar ortamında birleştirilen sunum teknikleri dersleri de söz konusudur.

Dijital sunum teknikleri kullanmasına rağmen, yöntemin dezavantajlarından da söz eden katılımcı (K1); öğrencilerin bilgisayar ortamında öğrendikleri programlar ve uzantıları ile sunumlarını yapmalarının, bağlayıcı olduğunu ve bu sınırı aşamadıkları için çıkan sonuçların birbirlerine benzer ve özgün olmadıklarını ifade etmiştir.

Verilerin sınıflandırılmasında son kategoriye katılımcıların ilgili dersler kapsamındaki yorum, fikir ve önerileri oluşturmaktadır. Bireysel deneyimler ve görüşlerle ilgili paylaşımların ders müfredatıyla sınırlı kalmadan detaylandığı bu kategori sorularında; mevcut ders süreleri ve koşulları, dersin önemi ve eğitime katkılarını içeren temalar öne çıkmıştır. Buna göre;

- İlgili derslerle ilgili yapılan olumsuz değerlendirmeler en çok ders süreleri ile ilgili olmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı mevcut sürenin dışına taşarak başka derslerde telafi yapmak gerektiğini belirtmiştir.

Örneğin K7 kodlu katılımcı, haftada 3 saat işlenmesi beklenen dersi kalabalık öğrenci nüfusu ile yetiştirilebilmesi için, ders dışı uygun mekanlarda 6 saate uzatmak durumunda kaldığını ifade etmiştir. Benzer şekilde bir diğer katılımcı (K1); sunum teknikleri dersleri ile ilişkilendirilerek birleştirilen stüdyo dersleri sayesinde bir anlamda ders süresini artırarak bunu avantaj olarak görmektedir.

- Derinlemesine görüşmeler sonucu, sunum teknikleri ile ilgili derslerin iç mimarlık eğitim müfredatları için sanıldığından daha kapsamlı bir öneme sahip olduğu konusu dikkat çekmiştir. Katılımcıların çoğu bu dersleri stüdyo dersleri kadar önemsediklerini belirtmiştir.

K5 kodlu katılımcı; olaya basit bir anlatı meselesi olarak bakmamak gerektiğini, bir nesneyi iyi bir şekilde anlatabilmek için o nesnenin ince ayrıntılarına kadar analiz edilmesi gerektiğini dolayısıyla bu ders kapsamında öğrencilere gözlem yapma ve mekânı analiz edebilme yetisinin de kazandırıldığının göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Ortada bir sunum olmadığı takdirde tasarlanan projenin hiçbir öneminin olmadığı gerçeğinin kabul edilmesi gerektiği de eklemiştir. Dersin öneminin sadece sonuç çıktısı olarak değerlendirilmemesi gerektiğini, bununla birlikte özellikle öğrencilerde göz-el koordinasyonunun oluşmasına ve 3.boyutu algılamalarında görsel anlatım teknikleri dersinin önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir.

Bir başka katılımcı (K8) sunum teknikleri dersinin öğrencinin kendisini ifade ediş şekli ile ilişkili olarak genel başarısına etki ettiğini ek olarak kendi potansiyelini zorlayarak deneyimlemesine yol açtığını belirterek; becerilerimizin düşünmemizi,

düşünme şeklimizin de becerilerimizi geliştirmemize yardımcı olduğuna/olanak sunduğuna değinmiştir. Katılımcıya göre iç mimarlık, özelleşmiş bir disiplin olmakla birlikte, genel anlamda öğrencilere tasarım yoluyla kendilerini ifade etmeyi öğretir. Tasarım, sadece teknik bir konu değil, aynı zamanda kişinin kendini dışa vurduğu bir alan olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle, öğrencilerin beceri eksikliğinin kendilerini ifade etmelerine engel teşkil etmemesi adına sunum teknikleri dersinin önemini vurgulamıştır.

- Sunum teknikleri derslerinin tasarımları görselleştirme becerisinden daha fazlasını kapsadığını belirten katılımcı, bu derslerde akla sadece bilgisayar odaklı ya da el çizimi odaklı geleneksel yöntemlerin gelmemesi gerektiğini; bunun aslında bir ifade öğretimi olduğunu, öğrencinin de hangi konuda/neyde iyi ise kendisini o şekilde ifade edebilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda ders sadece öğrenciden bir sonuç beklemek değil; sonuca dair öğrencinin farkındalık kazanabilmesi için ona değişken deneyimler yaşatarak doğruyu bulma yolunda yöntem geliştirmek olduğunu eklemiştir.

Katılımcıların beyanları ve yapılan incelemeler sonucunda; Sunum Teknikleri derslerinin farklı isimler altında işlendiği ve ayrıca ders içeriklerinin, öğretim yöntemlerinin ve tekniklerinin farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Araştırma kapsamında bulunan üniversiteler ders işleyiş biçimlerinde değişiklik gösterse de, buluştukları ortak payda sunum dersini, diğer alan dersleri ile destekler/ilişkili nitelikte görmeleridir. Söz konusu dersler öğretim programında proje dersleri başta olmak üzere birçok derse katkı sunmaktadır.

Bunun yanı sıra, sunum teknikleri yalnızca tasarım sonuçlarını aktaran teknik ve/veya görsel medyalar olmanın ötesinde; öğrenci için tasarımı öğrenme ve düşüncüyü karşı tarafa iletebilme sürecindeki en temel araçlardır. Bu bağlamda öğretim programının içerisinde yer alan bağımsız bir ders olarak değil; öğretim süreci boyunca devamlılığı ve diğer derslerle sağlanacak bir eğitim aracı olarak irdelenmesi gerektiği tespit edilmiştir.

4.BÖLÜM:

SUNUM TEKNİKLERİ DERSİNE YÖNELİK BİR YÖNTEM ÖNERİSİ:

2,5 BOYUT

Bu bölümde öncelikle örnekler üzerinden sunum teknikleri dersi kapsamında kullanılmakta olan yöntem ve tekniklere değinilecektir. Ardından bu derslere adapte edilebilecek bir düşünce ve ifade yöntemi olan 2,5 boyutlu anlatım tekniklerine yer verilecektir. Örnek olarak kullanılan görsellerin tamamı, yazarın kendi arşivinden, yürütmüş olduğu sunum teknikleri ve stüdyo dersleri kapsamında değişik dönemlerde yapılan öğrenci çalışmaları ile kendi çizimleri arasından seçilmiştir.

Tasarım disiplinlerinde görselleştirme sadece sonuç ürünün sunulduğu görsel ifadeler ve medyaları değil, aynı zamanda tasarımcının zihinsel süreçlerine karşılık gelen görsel düşünmeyi de kapsamaktadır. Bu anlamda düşünceyi ifade edebilme ve izleyiciye aktarma işlevlerine ek olarak, tasarımın gelişimine de katkı sağlamaktadır (Düzenli vd., 2018: 111).

Dolayısıyla tasarımcı zihnen yaşadığı tasarlama sürecini kullanıcı ya da paydaşlar ile birlikte düşünmeli ve sonuçta ortaya koyduğu tasarımı da karşı tarafa/izleyiciye en doğru şekilde aktarmalıdır. Bu açıdan bilgiyi görsel olarak sunmanın bir iç mimarlık metni olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Schön (1983) görselliğin; tasarım bütününe ifade etmeye, parçalar ve bütünler arasındaki ilişkileri incelemeye yardımcı olduğunu belirtmiştir. Görsel olarak sunulan çalışmalar kullanıcı ve paydaşlar için algılanabilir olmalıdır; bu anlamda sunum bir görsel iletişim aracıdır. Tasarım fikrinin doğru aktarılması, teknik ifadelerin görünür ve anlaşılır olması, sunumun açıklayıcı ve etkileyici olması da iç mimarın yükümlülüğündedir.

Literatür ve alan çalışması ile ilgili bölümlerde görüldüğü üzere; tasarımların görselleştirilmesinde kullanılan ifade yöntemlerini geleneksel (manuel) ve dijital yöntemler altında iki gruba ayırmak mümkündür. Geleneksel (manuel) ifade yöntemleri; kâğıt üzerine iki boyutlu teknik çizimler ve perspektifler ile üç boyutlu modelleri (maketler) kapsamaktadır (Yıldırım vd., 2010: 18) (Görsel 24, Görsel 25, Görsel 26 ve Görsel 27). Dijital yöntemler ise sürekli yenilenmekle birlikte genel olarak bilgisayar destekli çizimler,

üç boyutlu modelleme ve renderlar ile animasyonları kapsamaktadır. Bu düşünce ve anlatım araçlarına daha detaylı bakılacak olursa;

- **Eskizler;** iç mekân tasarımlarının hızlı bir şekilde ifade edilmesi için kullanılan bir görsel düşünme ve anlatım aracıdır. Tasarımcıların fikirlerini hızla kâğıda dökmelerini sağlar ve tasarımın atmosferini ve duygusunu daha özgün bir şekilde yansıtmaya destek olur. Tasarıma ilişkin en önemli fikirlerin özü bu çizimlerde izlenebilmektedir (Görsel 18).

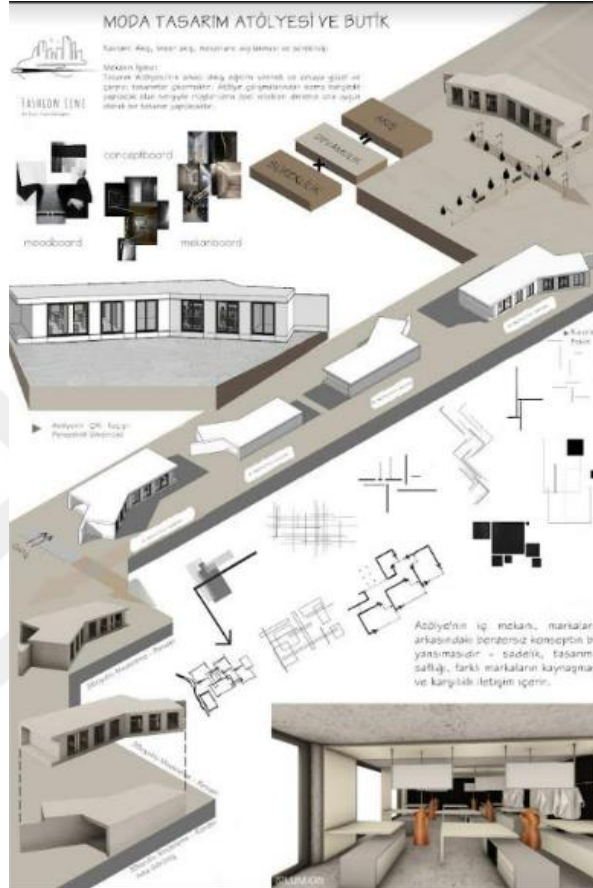

Görsel 18. Eskiz Örneği (Yazar Arşivinden)

Görsel 19. Eskiz Örneği (Yazar Arşivinden)

- **Şemalar ve diyagramlar;** Eskiz sonrası ya da eskiz ile birlikte onu destekler nitelikte kullanılan anlatım araçlarıdır ve işlev şemaları (bubble diagram), leke çalışmaları, proje üzerine alınan bilgi notları ve kolaj çalışmaları bu kapsamda ele alınmaktadır. Nihai çizilecek olan projenin teknik çizimlerinin öncesinde kılavuz olarak kullanılır (Görsel 20).

Görsel 20. Öğrenci Çalışmalarından Diyagram ve Leke Çalışması Örneği (Yazar Arşivinden)

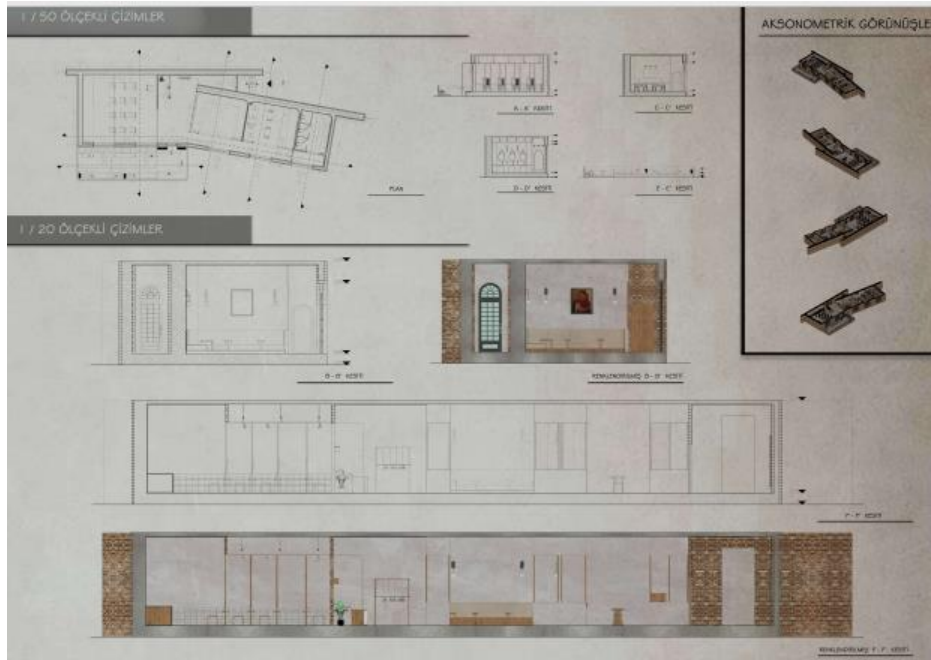
- **Planlar, görünüşler ve kesitler;** Bir tasarım nesnesinin / mekanın teknik çizimlerini oluşturan ortografik ifadeleri anlatmaktadır ve üç boyutlu izometrik ifadelerle birlikte evrensel sunum yöntemi olarak kabul edilmektedir. Özellikle iç mekandaki tasarım kararlarını gösteren ve tasarım nesnesinin / mekanın uygulama süreçleri hakkında gerekli nesnel bilgiyi aktaran anlatım araçlarıdır. Planlar yatay bir düzlemde tasarımın üst görünümünü, kesitler ise mekanın dikey bir düzlemde kesilerek içerisindeki detayı gösterir.

İç Mimari tasarımlarında 2 boyutlu sunumların birkaç tekniği bulunmaktadır. Öncelikle öğrenciler bunu için elle çizilmiş ya da bilgisayar destekli çizim programlarıyla oluşturulmuş planlar ve kesitler gibi teknik çizimler kullanmaktadır, bu çizimler/bilgiler

projelerin detaylarını ve yapısal özelliklerini göstermektedir. Bunun dışında dijital medya aracılığı ile oluşturulmuş renderlar veya illüstrasyonlar da kullanılabilir. Bu tasarımın daha gerçekçi bir görünümünü sunabildiği gibi renk, ışık, malzeme ve doku gibi unsurları da vurgulayabilmektedir (Görsel 21).

Görsel 21. Öğrenci Çalışmalarından Dijital Sunum Yöntemi Örneği (Yazar Arşivinden)

Görsel 22. Öğrenci Çalışmalarından Geleneksel (Manuel) Sunum Yöntemi Örneği (Yazar Arşivinden)

- **Perspektifler ve Maketler;** Mekana ilişkin reel bilgiyi veren üç boyutlu (izometrik) anlatımlar ile fiziki modellerdir. Tek kaçış ve çift kaçışlı olarak çizilen iç mekan

ve/veya donatı perspektifleri ışık ve gölgelendirme ile boyutlandırılarak mekanın atmosferini aktarmaya yardımcı olmaktadır. Donatılarda ya da tasarlanan mekanda uygulanacak olan malzeme ve dokular çeşitli renklendirme teknikleri ile güçlendirilerek aktarılmaya çalışılır.

Tasarımın daha gerçekçi bir his vermesini sağlamayı hedefleyen ve farklı açılardan yapılmış perspektif çizimlerde 2 ve/veya 3 noktadan alınan bakış açıları ile mekan içindeki mobilya, aydınlatma ve diğer detaylarda gösterilmektedir. Objelerin uzaklığını ve derinliğini vurgulamak için gölgelendirme ve boyutlandırma kullanılmaktadır.

Perspektif çizimlerine ek olarak, yapılan ölçekli maketler, oran orantı ile boyutun algılanmasına yardımcı olmakla birlikte atmosferin algılanması adına da önemli bir rol oynamaktadır (Görsel 23 ve Görsel 24).

Görsel 23. Öğrenci Çalışmalarından Maket Örnekleri (Yazar Arşivinden)

Görsel 24. Öğrenci Çalışmalarından Maket Örnekleri (Yazar Arşivinden)

- **Dijital Modeller, Renderlar ve Animasyonlar;** bilgisayar destekli tasarım (CAD) ve 3D modelleme yazılımları kullanılarak oluşturulan gerçekçi görüntülerdir. Bu renderlar, tasarımın detaylarını, malzemelerin ve renklerin nasıl bir araya geldiğini, ışıklandırma ve gölgeleri göstererek tasarlanan alanı daha anlaşılabilir hale getirir (Görsel 25 ve Görsel 26)

Görsel 25. İç Mekan Render Örneği (Yazar Arşivinden)

Görsel 26. İç Mekan Render Örneği (Yazar Arşivinden)

Sunumlar manuel olabilmekle birlikte teknoloji çağına eşlik eden birtakım medya aracılığı ile de gerçekleştirilmektedir. Bilgisayar destekli medya programlarında iki boyutlu çizimler için AutoCAD programı, üç boyutlu ifadeler için 3D Max, Rhino, Sketchup gibi modelleme programları iç mimarlar tarafından gerçeğe yakın görselleştirmeler için sıklıkla tercih edilmektedir.

- **Mood board;** tasarımın genel atmosferini ve stili ifade etmek için kullanılan bir görsel araçtır. Renk örnekleri, malzeme numuneleri, mobilya ve dekorasyon öğeleri gibi çeşitli görsel unsurları içeren bir anlatıdır. Mood board, özellikle mekansal atmosfer ve fikirleri karşı tarafa sunmak için kullanılır (**Görsel 27**).

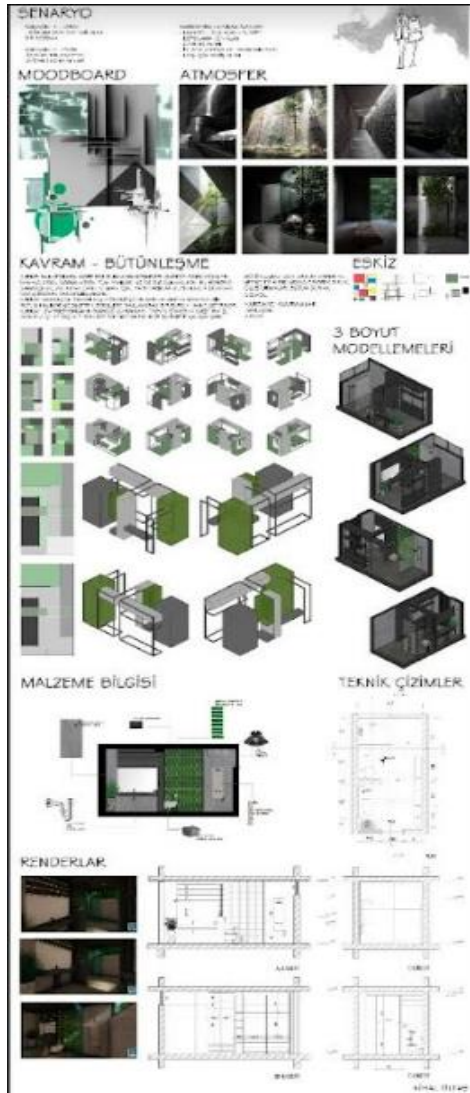

Görsel 27. Öğrenci Çalışmalarından Mood Board, Malzeme ve Renk Paletleri Örneği (Yazar Arşivinden)

- **Malzeme ve Renk Paletleri;** Tasarımın uygulanma aşamasında kullanılması önerilen malzemeler ve renkleri içeren görsel araçlardır. Gerçek malzeme örnekleri, dokuları, renkleri ve yüzey özelliklerini karşı tarafa çok daha gerçekçi yansıtması anlamında önemi büyüktür (Görsel 28).
- **Proje sunum paftaları;** Tasarımı anlatan tüm teknik ifadeleri ve görsel temsilleri içeren, sözel ifadelerle beslenmiş, antet/bilgi notlarını içeren iki boyutlu anlatım araçlarıdır. Tasarımın son hali olan ifadelerin düzenlenmesi için iki ve üç boyutlu çizimlerin bir araya getirilerek bütüncül bir görsel sunuma dönüştürülmesi gerekir. Dijital sunumlar için genellikle Adobe Photoshop veya Adobe Illustrator programları yardımı ile bilgiler bir araya getirilir ve yine tasarlanmış bir grafik anlatımla görselleştirilir (Görsel 28 ve Görsel 29).

Görsel 28 ve 29. Öğrenci Çalışmalarından Örnek Pafta Sunumu (Yazar Arşivinden)

Görsel 30 ve 31. Öğrenci Çalışmalarından Örnek Pafta Sunumu (Yazar Arşivinden)

İç mimari sunum paftalarında teknik ifadelerin doğru bir biçimde aktarılması esas olsa da sunum şeklinin nasıl olduğu ve ne şekilde ortaya konduğu tasarlayan kişinin tasarımcı kimliğini yansıtmaması için de iyi bir aracı görevi görebilmektedir. Bu bağlamda sunum paftası aslında yapılan işin bütünü ve yapan kişinin tasarıma yaklaşımı hakkında da karşı tarafa bilgi vermektedir. Sunum paftalarının görsel ve tipografik olarak bir araya gelişini tasarımcının estetik algısına ve karşı tarafın beklentisine göre değişiklik göstermektedir. Teknik ifade hususunda takip edilen standardizasyonun, sunum paftaları için geçerli olmadığını ve bu sürecin tasarlayanın yaklaşımına göre şekil aldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Yukarıda çeşitlenen sunum tekniklerinin bazıları üretime yönelik nesnel bilgileri aktarmak için kullanılırken; perspektif çizimler, maketler ve dijital 3D modeller aynı zamanda

tasarımcının atmosfere ilişkin öznel kararlarını da göstermektedir. Sonuç olarak tüm sunum biçimlerinin amacı mekana dair bilgiyi en anlaşılır biçimde izleyiciye aktarmaktır.

Bundan hareketle kullanılmakta olan bu sunum biçimlerin ek olarak; çalışmada mekan tasarım eğitimi kapsamında, düşünce ve ifade süreçleri için bir geçiş aşaması olan 2,5 boyutlu anlatım tekniklerinin de değerlendirilmesi önerilmektedir.

2.5 boyut terimi genellikle bilindiği üzere matematiksel bir kavramı ifade etmek için kullanılan bir terim olan 2 boyut “x ve y” eksenlerini, ve 3 boyut ise “x, y, ve z” eksenleri ile anlatmakta ve uzayın boyutsal yapısını ifade etmek için kullanılmaktadır. Önerilmekte olan “2,5 boyut” ifadesi; x ve y eksenleri üzerine yerleşen ancak z eksenine dair kısmi bilgi veren bir düzlemi tanımlama amacıyla kullanılmıştır. Söz konusu bu “ara boyut”un mekanın hacimsel değerine yönelik tasarım kararlarının ipuçlarını taşıması, tasarımcıya düşünsel bir esneklik sağlarken; izleyiciler tarafından ise tasarımın algılanabilirliğini artırmaktadır.

Görsel 32. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örneği (Yazar Arşivinden)

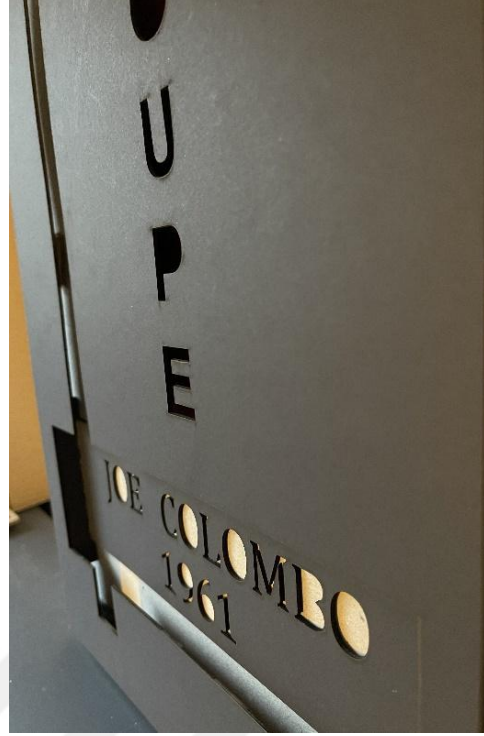
55

Görsel 35. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)

Görsel 36. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)

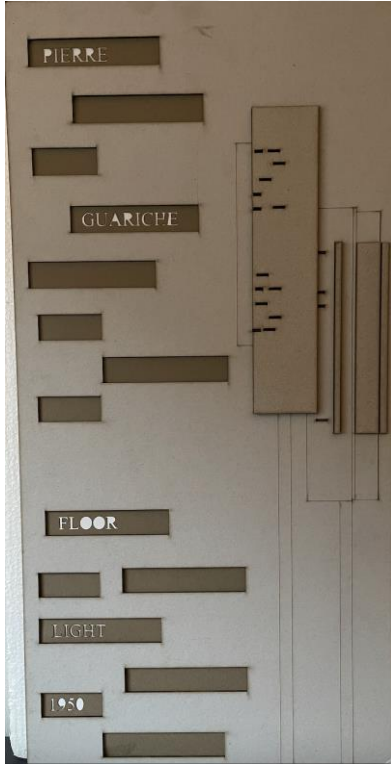
Görsel 37. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)

Görsel 38. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)

Görsel 39. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)

Görsel 40. Öğrenci Çalışmalarından 2,5 Boyutlu Anlatım Örnekleri (Yazar Arşivinden)

SONUÇ

İç mekan tasarımı eğitiminin amaçlarından biri; mekansal fikri ortaya koyan ve bununla tutarlı bir mekan atmosferi oluşturabilen tasarımcı adayına, fikirlerini uygulamaya geçmeden önce isabetli şekilde izleyiciye aktarabilme becerisini edindirebilmektir. Düşünsel boyuttan somut ifadeye geçiş sürecinin sonunda, tasarlanmış olan mekanlar üç boyutlu gerçekliğe dönüştürülebilecektir. Bu sebeple görsel düşünme ve görsel ifade süreç bütünlüğü içermelidir.

Çalışmanın iç mimarlık eğitime odaklanan ikinci bölümünde; özellikle birinci sınıfta verilen alan derslerinin, tasarım düşüncelerini ifade etmek açısından önemli bir yer tuttuğu ifade edilmiştir. Bu dersler, öğrencilere belirli bir düşüncenin ifadesini ve bu düşüncenin geliştirilmesi için sadece geleneksel yöntemler ya da mesleğin klasik metotlarıyla sınırlı kalmadan, farklı bakış açılarıyla ve alanın özgünlüğü üzerinden nasıl yaratıcı bir şekilde kullanılabileceğini anlatma fırsatı sunmaktadır.

Bu noktada, sunum teknikleri dersleri kapsamında değerlendirilen özellikle serbest çizim teknikleri...vb derslerin bu açıdan öğrencilere geniş bir bakış açısı sağladığı düşünülmektedir. Sadece sunum teknikleri ile sınırlı kalmaksızın, tasarımın özünde yatan düşüncelerin ve farklı yaklaşımların nasıl ifade edilebileceğinin de odaklandığı bu ve benzeri dersler, öğrencilere sadece belirli bir sunum şeklini değil, aynı zamanda tasarım düşüncesini daha geniş bir perspektiften ele almalarını sağlayarak, farklı ve özgün bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu da tasarımın sadece fiziksel mekanlarla sınırlı olmayan, daha geniş bir düşünsel süreci içerdiğini anlamalarına katkı sağlamaktadır.

Tezin alan çalışmasının anlatıldığı üçüncü bölümde sunum teknikleri dersleri ile ilgili bir okuma yapılmıştır. Kapsam dahilinde bu çalışmanın konusu olan sunum teknikleri ders içerikleri üzerine yapılan görüşmelerin sonucunda çıkan veriler doğrultusunda, iç mimarlık eğitim müfredatlarındaki sunum teknikleri ile ilişkili derslerin varlığı, konumu ve niteliği sorgulanmıştır. Katılımcıların ortak görüşü olarak sunum derslerinin iç mimarlık mesleğinin her alanı için vazgeçilmez bir güce sahip olduğu söylenebilmektedir. İç mimarlık eğitimi müfredatlarında farklı şekillerde yer alan bu dersin, tüm iç mimarlık bölümleri için zorunlu olarak yer verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Hatta buna ek olarak ilgili derslerin diğer ders modülleriyle de güçlü bağlantılarının olması gerektiği öngörülmektedir.

Günümüz eğitim şartları, mesleğin güncel beklentileri, teknolojideki ilerlemelere uyum çabaları, hızlı ve yoğun eğitim modelleri, eğitimin değişken niteliği, konuda uzman kişilerin eksikliği, ders programları ve kredi sistemleri gibi maddi/rakamsal zorunluluklar, eğitimcileri ders kapsamında çeşitli çıkış yolları aramaya yönlendirmiştir.

Yapılan literatür araştırması ve alan çalışmasında yapılan derin görüşmelerle birlikte, sunum yöntemleri ve anlatım teknikleri ile ilgili önemli veriler sağlanmış bunlarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise tüm bu bilgiler ışığında söz konusu dersler kapsamında kullanılan ifade araçlarına katkı sağlayacağı düşünülen alternatif anlatım aracı önerisinde bulunmuştur. Verilen örneklerden izlenebildiği gibi; 2.5 boyutlu sunum teknikleri, tasarımın diğer paydaşlara daha etkili bir şekilde iletilmesini sağlayarak tasarımın gereksinimlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu teknik tasarım sürecinin farklı aşamalarında kullanılabildiği gibi projenin gereksinimlerine göre de uyarlanabilmektedir.

Sonuç olarak; öğrencilerin mesleki anlamda estetik kaygı ve reflekslerinin gelişmesine önemli katkı sağladığı gözlemlenen ve iç mimarlık mesleğinin temel unsurlarından biri olan "sunma" eyleminin sadece ortografik düzeyde değil, farklı metot ve modellerle de ifade edilebileceği düşünülmektedir. Dersin çıktısının değeri kadar, sunum dersinde öğrencilerin deneyimlediği sürecin diğer derslere etkisi de önem taşımaktadır. Bu bağlamda, "ara boyut" olarak adlandırılan 2.5 boyutlu anlatım aracının, ufuk açıcı bir öğrenme deneyimi sağlayacağı ve tasarım sürecinde kullanılacak deneyimsel bir araç olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ak, Bircan (2008). *Sanat ve Tasarım Eğitiminde Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Gerçeği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.
- Akın, Ö., (1986). *Psychology of Architectural Design*, Pion Ltd., London. Belirtilen Kaynak: Turan, O., (2002), *Mimarlıkta Temsil ve Teknolojileri*, (Yüksek Lisans Tezi). Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aslier, Mustafa (1970). Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu. *Türkiye'miz*, 1, s.29-36.
- Balamir, Aydan Keskin (1985). Mimarlık Söyleminin Değişimi ve Eğitim Programları,
- Cret, P.P. (1941). *The Ecole des Beaux-Arts and Architectural Education*. *JSAH - Journal of the Society of Architectural Historians*. 1, 2. Sf: 3-15. Mimarlık, 85(8), 9-15.
- Cezar, Mustafa. (1983). Güzel Sanatlar Akademisinden 100. Yılda Mimar Sinan Üniversitesine. *Güzel Sanatlar Eğitiminde 100 Yıl*, 3, s.5-84, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Basımevi.
- Erbay, Mutlu (1997). *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Matbaası.
- Ertek, Hakan (1999). *İçmimarlık Kapsamında Temel Tasarım Eğitimi Kuramlarına Bir Yaklaşım* (Sanatta Yeterlilik Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İç Mimarlık Anasanat Dalı. Ankara.
- Esen, E., & Elibol, G. C. (2023). İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Eğitiminde Sunum Tekniklerine Yönelik 2.5 Boyutlu Deneyimler. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13(3), 604-622.
- Dömbekci H. A., Erişen M. A. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), s.141-160.
- Düzenli, T., Alpak, E. M., Tarakçı Eren E. (2018). Peyzaj Mimarlığı Tasarım Eğitiminde Görsel Düşünmenin Önemi. *Online Journal of Art and Design*, 6(2), s. 108-120.

Gören, Ahmet Kamil. 1997, Türkiye'de Güzel Sanatlar Okulları: 1 Sanayi-i Nefise Mektebi. *Türkiyemiz Kültür ve Sanat Dergisi*, 80. s. 36-39.

Gürtekin, Alper (2007). Görsel Temsilin mimarlıktaki yeri üzerine bir araştırma, (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gümüş, Ebru (2007). Tasarım Süreci ve Bilgisayar. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, İstanbul.

Gündüzlü, Elif Buket (2019). İç Mimarlık Eğitiminde Meslek Pratiği Sorunları. *Modular Journal*, 2(1), s. 70-81.

Hacettepe Üniversitesi-Güzel Sanatlar Fakültesi-İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. Bölüm Hakkında. Erişim Tarihi: 04.12.2018,

http://www.gsf.hacettepe.edu.tr/ict/?page_id=137&lang=tr#

IFI (International Federation of Interior Architects/ Designers) İç Mekânlar Deklarasyonu. Erişim: 06.10.2018 https://ifiworld.org/wp-content/uploads/2017/01/IFI-Interiors-Declaration_Turkish.pdf

Kaçar, Turgut (1998). İçmimarlık ve Ülkemizdeki Yeri. *Anadolu Sanat Dergisi*, 8, s:55-63. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/953>

Kaptan, B. Burak (2001). İç mekânın Niteliğini Belirleyen Öğelerin Görsellik Kazanmasını Sağlayan Oluşumlar. Erişim: 12.20.2018.
<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1238/172623.pdf?se>

Kaptan, B. Burak (2003). 20. Yüzyıldaki Toplumsal Değişimler Paralelinde İç Mekan Tasarımı Eğitiminin Gelişimi. (Sanatta Yeterlik Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anasanat Dalı, Ankara.

Malnar, J. M., & Vodvarka, F. (1992). The Interior Dimension: A Theoretical Approach to Enclosed Space. New York: Van Nostrand Reinhold.

Özdamar, Murat (2019). Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminde Değişen Anlayışlar (Paradigmalar) (Sanatta Yeterlilik Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara.

Pekmezci, Hasan (2014). Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü ve Bauhaus (Yeni İnsanın Tasarımı – Yeni Bir Toplumun Tasarımı). A. Artun & E. Aliçavuşoğlu (Eds.), *Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı*, (s.277-302). İletişim Yayınları, İstanbul.

Schön Donald (1983), *The Reflective Practitioner*, Basic Books, New York.

Şumnu, Umut (2013). Erken Cumhuriyet Döneminde Mobilya – Dahili Mimari. s.23-25. TMMOB-İçmimarlar Odası, Ankara.

Tate, A., & Smith, C. R. (1986). *Interior Design in the 20th Century*. New York: Harper and Row Publishers.

Turan, Bülent O. (2002), *Mimarlıkta Temsil ve Teknolojileri*, (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Unansal, Nurten (2013). Türkiye’de İçmimarlık Tarihine Bir Bakış-1. *İçmimar*, (29), 128-132. Ankara: TMMOB-İçmimarlar Odası.

Uslu F., Demir E. (2023). Nitel Bir Veri Toplama Tekniği: Derinlemesine Görüşme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 289-299.

Yakın, Barış. (2012). Tasarım Sürecinde Görsel Düşünme ve Görsel Anlatım İlişkisine Analitik Bir Yaklaşım. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anasanat Dalı, Ankara.

Yıldırım, T., Özen Y. A., İnan, N. (2010). Mimari Tasarım Eğitiminde Geleneksel ve Dijital Görselleştirme Teknolojilerinin Karşılaştırılması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 3(3), 17-26.

Yürekli, İ., & Yürekli, H. (2004). Mimari Tasarım Eğitiminde Enformellik. *İTÜ Dergisi, Mimarlık Planlama Tasarım Dergisi*, 3(1), 53-62.

İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI EĞİTİMİNDE SUNUM TEKNİKLERİNE YÖNELİK 2.5 BOYUTLU DENEYİMLER

Ece ESEN

Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

ecesen73@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5116-5516>

Gülçin Cankız ELİBOL

Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

gcelibol@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0002-6529-2855>

Atıf	Esen, E. & Elibol, G. C. (2023). İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Eğitiminde Sunum Tekniklerine Yönelik 2.5 Boyutlu Deneyimler. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 13 (3), 604-622.
------	---

ÖZ

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/İç Mimarlık eğitiminin temel derslerinden olan ve mesleki derslerin büyük yüzdesinin ortak lisansı olan çizerek ifade etmenin birebir karşılığının alındığı derslerden biri olarak değerlendirilen görsel anlatım ve/veya sunum teknikleri dersi, bu çalışmanın ana odağını oluşturmaktadır. Dersin adı kimi üniversitelerde değişiklik gösterse de anlam karşılığı olarak genellikle ‘sunum’, ‘anlatım’ ve ‘ifade’ teknikleri gibi adlar altında işlenmektedir. Seçmeli veya zorunlu ders olarak müfredatlarda yer bulan bu ders; tasarlanan mekân ve/veya ürünlerin izleyiciye aktarılış biçiminin yöntem ve tekniklerini içermektedir. İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/İç Mimarlık eğitiminin uzak ve yakın tarihli geçmişine bakıldığında ders içeriğinde kullanılan araç ve tekniklerin değişkenlik gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu alanda, yaparak öğrenme ve deneyimleme oldukça büyük önem taşımaktadır. Bölüm ders içeriklerinde, yardımcı olarak sıklıkla kullanılan maket yapımı ve çizerek ifade etme yöntemleri, sunum teknikleri dersinin temel içeriğini oluşturmaktadır. İç Mimarlık mesleğinde, teknik çizim ve modelleme için kullanılan çeşitli medya ve programlara sunum paftası hazırlamak için de başvurulduğu görülmektedir. Eğitim sürecinde yalnızca 2 boyutlu ifade biçimini kullanmak zamanla yetersiz kalmakta; bu anlamda, 3 boyutlu düşünebilme ve manuel teknikler ile yaparak/deneyimleyerek öğrenmeye çalışmanın, öğrenci çalışmalarının kalitesini artırmanın yanı sıra onlar için sürdürülebilir bir deneyim farkındalığının oluşmasına da yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu hususun tartışılabilmesine yönelik olarak, nitel ve betimleyici bir araştırma olarak planlanan bu çalışmada, 2 ve 3 boyut arasında bir kesit olarak nitelendirilebilecek olan 2.5 boyutlu çalışmaların aktarılması ve bu aktarımlar üzerinden, 2 ve 3 boyutlu çalışmalar ile karşılaştırmalı bir analiz yapılması temel amaçtır. Bu amaç doğrultusunda, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü’nde yürütülmekte olan ‘Görsel Anlatım Teknikleri’ dersi kapsamında yapılan bir denemenin sonuçları aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık Eğitimi, Sunum Teknikleri, Görsel Anlatım, Tasarım, İç Mekân Tasarımı.

2.5 DİMENTIONAL EXPERIENCES IN PRESENTATION TECHNIQUES IN INTERIOR ARHITEKTURE AND ENVIRONMENTAL DESIGN EDUCATION

ABSTRACT

Visual expression and/or presentation evaluation course, which stands among the basic courses of Interior Architecture and Environmental Design/Interior Architecture education and is considered as the course in which the final results of expression by drawing -the common language of the majority of professional courses- are taken, constitutes the main focus of this study. Although the course may have different names in different universities, it is usually given under the names as visual 'presentation' or 'expression', used in the same meaning. This course, which may be included in the curriculum as elective or compulsory, includes the methods and techniques of presentations of the designed space/product. Considering the history of Interior Architecture and Environmental Design/Interior Architecture education, it can be observed that the tools and techniques used, change in time. In this field, learning by doing and experiencing are important. Model making and drawing methods, which have been frequently used, constitute the basic content of the presentation techniques course. It is seen that in Interior Architecture, various media and programs, being used for technical drawings and modeling, can also be applied in the preparation of presentations. Using only 2-dimensional expressions in the education process may become insufficient over time. In this sense, trying to learn 3D thinking by doing/experimenting with manual techniques would not only increase the quality of students' work, but also may help them to create a sustainable awareness. In order to discuss this issue, the main purpose of this study, planned as a descriptive qualitative research, is to transfer 2.5 dimensional studies -a cross-section between 2 and 3 dimensions-, and to make a comparative analysis with 2 and 3 dimensional studies through these transfers. With this purpose, the results of a work conducted within the course, 'Visual Expression Techniques' at Hacettepe University, Faculty of Fine Arts, Department of Interior Architecture and Environmental Design are presented. The outputs obtained are discussed in terms of contribution to the field and current practices.

Keywords: Interior Architecture Education, Presentation Techniques, Visual Representations, Design, Interior Design.

GİRİŞ

İç mimarlık ve bağlantılı olarak iç mekân tasarlama eylemi, soyut ve somut fikirlerin harmanlandığı, görsel iletişimin ayrıcalıklı olarak öne çıktığı bir görme, düşünme ve ifade etme sürecini içinde barındırmaktadır. İç mimarlık çoğunlukla bir mekânın tasarlanması, tasarlanan mekânın teknik anlatımının hazırlanması ve takibinde, seçilen malzeme/donatı/mobilya vb kararlar ile mekân atmosferinin de oluşturulup üçüncü kişilere yansıtılması şeklinde bir süreçle bütünleşmiş durumdadır.

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ve İç Mimarlık bölümleri, ülkemizde pek çok farklı üniversitenin farklı fakülteleri altında eğitim vermektedir. Bu iki disiplinin yer aldığı alana ait eğitim müfredatında kimi zaman zorunlu bir ders olarak yer alan görsel/mesleki anlatım/sunum gibi adlarla yer alan ve temelde, tasarlanmış veya tasarlanmakta olan nesne veya mekanların izleyiciye doğru, etkili ve etkileyici şekilde aktarılması amacına hizmet eden bu ders(ler), pek çok farklı çıktı ile finalize edilebilmektedir. Bu çıktıların ne olacağı da bölümler arasında farklılık gösterebilmektedir. Bölümlere öğrenci kabul etme şeklinin (yetenek sınavı veya merkezi sınav) getirdiği el yatkınlığı farklılıklarına; bölümlerce benimsenen ve yaşatılmaya çalışılan ekoller arasındaki farklılıklara veya takip edilen, benimsenen herhangi bir ekolün bulunmayışına; gelişen teknolojiye birçok yönden uyum sağlayarak hızla değişen piyasa koşullarına ayak uydurma çabasına; mesleğe kazandırılan yeni mezunların alanda rekabet edebilmelerini sağlamaları bakımından duyulan ekonomik kaygılara istinaden alınan kararlar ya da söz

konusu dersin diğer alan derslerine oranla ikincil önemde değerlendirilmesi ve çıktıların da bu kapsamda belirlenmesi gibi pek çok sebepten kaynaklanabilecek bu farklı uygulamaların her birinin tabiidir ki avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

Geleneksel sunum biçimleri olarak adlandırabileceğimiz 2 boyutlu pafta veya 3 boyutlu maket sunumları, öğrencinin tasarlamış olduğu projenin içeriğinin doğru ve etkili aktarılmasında tek başlarına yeterli olmayabilmektedir. Birbirini destekler nitelikte bu çalışmalar için bir ara kesit niteliğinde olan 2,5 boyut denemeleri, bu çalışmanın ana odağını oluşturmaktadır. Sırasıyla, 2 ve 3 boyutlu tasarım elemanları olarak nitelendirilebilecek olan düzlem ve hacim arasındaki ilişkinin ve bağlantının tanımlanması, güçlenmesi, 2 ve 3 boyut arasında bir bölge olarak tanımlanabilecek 2.5 boyutun somut çalışmalar üzerinden yapılan denemelerle ele alınması ve bu tür çalışmaların alandaki eğitimde kullanılmasının sağlayabileceği faydaların ortaya konması bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Hedef, alana yönelik gerçekleştirilen eğitimin önemli bir parçası olan sunum tekniklerinin daha etkili ve verimli kullanılabilmesi ve bu kapsamda ortaya konan somut çalışmaların, gerçekleştirilen tasarımın niteliğine göre şekil alabilen, esnek, özgün ve üretken bir yapıya sahip olabilmesi yolunda katkı sağlayıcı öneriler geliştirmektir.

Dolayısıyla araştırma soruları, “2.5 boyutlu çalışmaların, görsel anlatım/sunum teknikleri kapsamında sağlayabileceği katkılar nelerdir?” ve “2.5 boyutlu çalışmaların, 2 ve 3 boyutlu çalışmalara göre kazanımları nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Tasarımı zihinsel boyuttan görsel boyuta taşımamanın önemi yadsınamaz. Tasarımcılar ancak zihinlerindeki kavramsal boyutta kalmış olan düşüncelerini çeşitli yöntemlerle karşılarındaki kişilere aktarabildikleri sürece kendilerini ifade edebilmektedirler. Görsel anlatım teknikleri ve uygulamaları ise bu anlamda, tasarımcıların fikirlerini aktarmalarını sağlayan çok çeşitli yöntemleri içerir (Gümüş, 2007: 9).

Görsellerle zihinsel görüntüler oluşturmak ve bazı olayları zihinde canlandırmak daha kolaydır. Görsel düşünme süreci zihni yapılandırıcı ve düzenleyici bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte öğrenciler bir kavramla ya da konuyla ilgili zihinsel şemalarını daha iyi yapılandırmaya veya düzenlemeye çalışırlar (Düzenli vd., 2018: 110). Görsel düşünmede kullanılacak yöntemler de yine çeşitlidir. Tasarım disiplinlerinde, eskiz ve benzeri çizimler gibi düşünme ve dışa vurma eylemlerinden sonra bile görsel düşünmeyi ifade eden görsel anlatımlar gelişmeye devam eder (Düzenli vd., 2018: 111).

Görsel düşünmenin aşamaları ile birlikte değişen ve gelişen düşünsel veriler, tasarım üretiminin de başlangıcı olarak kabul edilebilecektir. Beyinde oluşan bilgiler, görsel düşünmenin soyut birer elemanı haline gelirler. Bu düşüncelerin en az veri kaybıyla somutlaştırılması işlemi ise görsel anlatımlarla gerçekleştirilmektedir. Bu noktada, görsel anlatımlar devreye girerek bilgilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Tasarım sürecinde, görsel düşünme ve görsel anlatım bu sebeple ayrı düşünülemeyecektir (Düzenli vd., 2018: 111).

Tasarım sürecinde tasarım problemine çözüm aranırken, tasarımcılar, serbest el çizim tekniği ile eskizler ya da eskiz maketler hazırlayarak çözüm arayışlarını somutlaştırmaya başlamaktadır. Birtakım veriler netleştikten sonra çeşitli araçlar kullanılarak teknik resimler ve sunum maketleri hazırlanır. Mevcut nesnel çevrenin üç boyutlu olduğu düşünüldüğünde tasarımın sunumu hazırlanırken en açıklayıcı ve etkili sunum yöntemlerinin perspektif çizimler ya da maket sunumu olduğu söylenebilir (Gümüş, 2007: 10).

Tasarım görselleştirmesinde ise kullanılan ifade teknikleri geleneksel ve dijital olmak üzere iki ana grupta toplanabilir. Geleneksel ifade tekniklerini; kâğıt üzerine iki boyutlu çizimler, üç boyutlu çizimler-

perspektifler ve üç boyutlu modeller (maketler) olarak sınıflandırmak mümkündür (Yıldırım vd., 2010: 18).

İç mekân tasarımının ise gerçek amacının, mekanlarda yaratılmak istenen ortamın ve en önemlisi, yüklenmek istenen kimliğin, bu olgular ile biçimlenmesini sağlayarak evrensel nitelikler kazanması olduğu düşünüldüğünde, bu iki soyut olgunun somutlaşması için, belirli bir yöntem ile ayrı duran parçaların bir araya getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. İç mekânda görselliğin oluşturulması, bu sebeple bir süreç bütünlüğü içermelidir. Bu sürecin sonunda, önceden düşünülen ortamlar, üç boyutlu gerçekliğe dönüştürülebilecektir. Araştırma ve bilgilenme ile başlayan bu süreçte, birçok çözüm önerileri oluşturularak seçenekler ortaya konabilmektedir. Tasarım kriterlerinin doğru olarak uygulanması, duyarlılığın en üst düzeyde olması, estetik değerlerin yüklenmesi, ile zevk ve beğeni duygularını uyandıracak oluşumların ortaya çıkarılması, bu aşamada gerçekleşebilmektedir (Kaptan, 2001: 116). Zira mekânın bize ne anlatmak istediğini duyularımız ile algılarız. Sadece görme eylemi ile gerçekleşen algılama, mekânın tam olarak algılanabilmesi konusunda yetersiz kalabilecektir. Mekânı en iyi şekilde algılamamızın, mekânın diğer duyuların da eşliğiyle algılanması sayesinde mümkün olabildiği göz önünde bulundurulması gereken bir husustur. Bu bağlamda, etkileşim ne kadar çok olursa algı ve pratik beceri kazanmanın o derece artacağı yorumu da alanyazında yer almaktadır (Gündüzlü, 2019: 71).

Bu çerçevede, yaratılmak istenen algı, görsel boyut ile sınırlı tutulsa dahi, 2 boyut ile algılanması zor olan veyahut mümkün olmayan alanların 3 boyutlu alternatiflerle yaratılmaya çalışılması ve bu duyumsamanın artırılması uzun yıllardır alanda kullanılan görsel anlatım ve sunum teknikleri ve araçlarının gelişmesini sağlamıştır. Tam da bu aşamada, bahsi geçen iki boyutun da (2 boyut ve 3 boyut) özelliklerini taşıyan bir alternatifin ortaya konması, tanımlanması, iç mekân tasarımına yönelik eğitimlerde kullanılmasının sağlayacağı katkılar ve sunabileceği alternatif çözümler ve etki noktalarının tartışılması, bu çalışmanın odağı olarak belirmektedir. İlerleyen başlıklarda, 2.5 boyutlu çalışmalar, bu kapsamda sunulacak ve analiz edilerek tanımlanacaktır.

Bu çalışmada, bahsedilen amaç ve hedeflere ek olarak, zaman içinde değişen sunum/ ifade tekniklerinin ışığında, eğitime hangi unsurların ve yöntemlerin dahil edilmesinin, öğrenme çıktıları anlamında verimliliği artırabileceğine dikkat çekmek de hedefler arasında yer almıştır.

YÖNTEM VE MATERYAL

Çalışma, nitel araştırma olarak planlanmıştır. Nitel yöntemle tasarlanmış, araştırmalarda, ele alınan konu hakkında derin bir kavrayışa ulaşma çabası bulunmaktadır. Bu yönüyle araştırmacı iz sürer (Karataş, 2015: 63). Nitel araştırma bir sosyal olayı doğal ortamı ve doğal oluşumu içinde tasvir eder; “niçin, nasıl ve ne şekilde” sorularına yanıt arar. Ayrıca nitel araştırmada çalışma grubu söz konusu olduğu için ve evreni temsil edebilecek sayıda ve düzeyde kişiyi örnekleme dahil etmek çoğu zaman mümkün olmadığı için, bu araştırmalarda elde edilen bulguların genellenebilmesi zordur. Bu nedenle nitel araştırmalarda ancak sınırlı genellemeler yapılabilmektedir (Karataş, 2015: 79). Bu kapsamda genellemelerden ziyade bilginin derinliği ve özgünlüğünün önemli olduğu iddiasını savunan nitel araştırma, büyük örneklemeler yerine daha küçük çalışma gruplarından elde edilen derin ve özellikli verilere odaklanır (Baltacı, 2019: 369).

Araştırmalar amaçları itibarıyla, betimleyici, açıklayıcı veya hem betimleyici hem de açıklayıcı olmak üzere üç grupta toplanabilir. Betimleyici araştırmalar, incelenen konuya ilişkin olguları betimleyen araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda genellikle hipotez(ler) sınırlanmaz, aksine izleyen araştırmalarca sınanmak üzere, keşfedilen olgulardan yola çıkarak çeşitli hipotezler ortaya konur (Özen, 2000). Bu çalışma da bu anlamda, betimleyici araştırma olarak planlanmıştır. Betimleyici yaklaşımla analiz edilecek verilerin toplanmasında ise gözlem ve doküman taraması yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Bölümü'nde lisans programı 2. sınıfta yürütülmekte olan Görsel Anlatım Teknikleri I ve II derslerinde gerçekleştirilmiş olan çalışmalar ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında sunulan görsel anlatımların tamamı, iki dönem boyunca yürütülmekte olan bu iki ders kapsamında yapılmış olan çalışmalardan seçilmiştir. Herhangi bir yıl/dönem kısıtlamasına gidilmemiştir.

Sunum teknikleri ders içeriklerinde sadece dijital medya süreçlerinin benimsendiği kimi eğitim sistemlerinde, öğrenciler, 2 ve 3 boyutlu tasarım süreçlerini ortografik bir düzlem üzerinde deneyimlemektedir. El ile deneyimlemenin ise malzemeye dokunma ve hissetme duyusunun, boyutlandırma ve algı ile iletişiminin pekişmesi sonucunda tasarımcı, yaptığı işi hissetmeye başlamaktadır. Öğrencinin zorlu tasarım serüvenini besleyen bu tavra karşılık, dijital ortamda halihazırda bazı kalıpların bulunması sebebiyle, hissetme eyleminden bağımsız olarak, sadece görme duyusu ile ilerlemeye çalışılmaktadır. Bu çalışma, farklı algı mekanizmaları ile nihai halini alan tasarım yansımalarının, yani sunumların, aslında çok daha geniş kapsamlı bir eylemler dizisini gerektirdiği ve içerdiği kabulüyle başlamıştır. Bahsi geçen dersi almış olan öğrencilerin çalışmaları incelenmiş ve çalışmalara ilişkin 2.5 boyutlu olarak adlandırdığımız ve 2 boyut ile 3 boyut arasında yer alan detaylar, çalışma hedefleri doğrultusunda tartışılmıştır. Çalışmalar seçilirken, herhangi bir dönem kısıtlaması yapılmamış; bir örneklem belirlemekten ziyade, çalışma grubu belirlenmiş ve söz konusu olguyu en iyi anlatan örnekler üzerinden yapılan keşifler betimlenmiştir.

SUNUM TEKNİKLERİNDE 2.5 BOYUT: ANALİZ VE TANIMLAMA

Tasarım eğitiminde sunum teknikleri, önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi, görsel algı temeline dayanan, ancak tasarımın birçok farklı duyuya hitap etmesi gibi aslında birden fazla duyuya hitap ettikçe algılanabilirliği ve zenginliği artan bir aracı konumundadır. Tasarım alanına giren farklı disiplinlerde farklı gereklilikler ve dolayısıyla farklı uygulamalar kullanılmakla birlikte; bu uygulamaları temel olarak 2 ve 3 boyut olarak kategorize etmek mümkündür. İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/İç Mimarlık eğitimi özelinde konuya yaklaşıldığında ise tasarım nesnesinin mekân ve mekân içerisinde yer alan nesneler olması hususu ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, çoğu zaman, teknik anlatımlarda 2 boyutlu teknik çizimlere, 3 boyutlu görsel anlatımlarda (örn. dijital görselleştirmeler-render) yine 2 boyutlu sunum paftalarına ve temel tasarım eğitiminden başlayarak, tasarım nesnesinin oluşmaya başladığı veya mekânın algılanmasının asıl odak olarak alındığı aşamalarda 3 boyutlu maketlere ağırlık verildiği gözlemlenmektedir.

Ancak sunum tekniklerinde, bu iki ana yöntemin ara kesitinde kalan bir alan daha bulunmaktadır. Bu alan, bu çalışmada, 2.5D modellemeden farklı bir noktayı temsil etmekte; 2. boyuttan 3. boyuta geçişin başladığı; bulunulan yüzeyden pozitif ve/veya negatif yönde (rölyefik; yani yükseltme veya çöktürme ile) oluşturulan alanlarla tanımlanan bir noktayı ifade etmektedir. Bu çalışmada bu ara kesit, "2.5 boyut" olarak adlandırılacaktır.

2.5 boyutlu tasarım, bu çalışmadaki anlamı ile daha önce Hollandalı tasarımcı René Knip tarafından kullanılmıştır. Knip, tasarladığı yazı tiplerini ahşapta oyarak, demirde lehimleyerek veya seramik karolar üzerine boyayarak yaşatmış; ortaya çıkan ürünleri, heykel ile iki boyut arasında bir yere tekabül ettiğinden çalışmalarına "2,5 boyutlu" ismini vermiştir (Merdin, 2018). Bu çalışmada da, benzer bir yaklaşımla söz konusu tanımlama yapılmıştır. Sunum tekniklerinde 2.5 boyutun avantajları, dezavantajları ve tasarım algısına olan katkıları, aşağıda örnekler üzerinden tartışılmıştır.

Çalışmalar, daha önce de bahsedildiği gibi bir örneklemi değil, betimleyici bir araştırmanın, araştırma olgularının analiz örnekleri olarak değerlendirilmiştir. Burada amaç, bir eserin, tasarımın sunulmasından ziyade 2.5 boyutlu olarak tanımlanmış olduğumuz çalışmalar üzerinden, 2.5 boyutlu görsel anlatım ve sunumların özelliklerinin ortaya konmasıdır. Bu bağlamda, 2.5 boyutlu görsel sunumlar özelliklerine

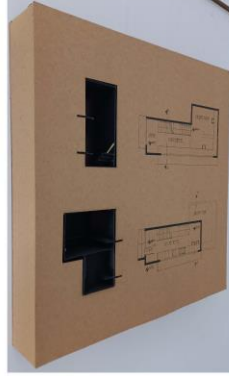
göre sınıflandırılarak analiz edilmiş; özellikleri tanımlanmış ve 2 ve 3 boyuta kıyasla sağladığı kazanımlar ilerleyen alt başlıklarda tartışılmıştır. Çalışmalar, “prizma içi çalışmalar”, “az katmanlı rölyefik paftalar ve detaylar”, “çok katmanlı rölyefik paftalar ve detaylar” ile “boşluklu paftalar ve detaylar” olmak üzere dört gruba ayrılmış ve alt başlıkları bu sınıflandırma oluşturmuştur. Bu gruplar, çalışmaların yapısal özelliklerine; dolayısıyla ikinci boyut ile üçüncü boyut arasındaki konumuna yani düzlem ve hacim haline gelme arasında bulunduğu bölgeye göre belirlenmiştir.

Tam paftanın yer aldığı şekillerde proje sahibi öğrencinin adı da yer almaktadır. Diğer çalışmalar tek tek detaylardan ibarettir, tam pafta kullanılmamıştır; bu sebeple ada yer verilmeksizin sunulması yönüne gidilmiştir.

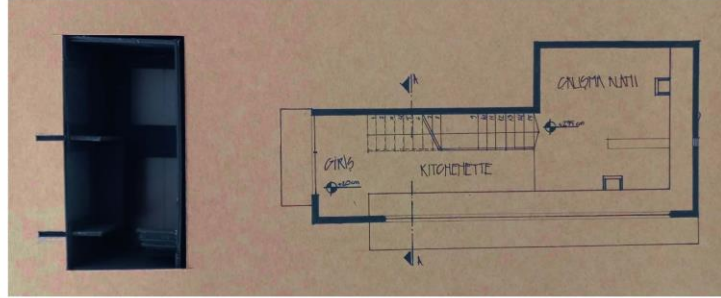
Prizma İçi Çalışmalar

3 boyuta en yakın olarak kabul edilebilecek bu gruba ait çalışmalarda, belirli bir kalınlığa sahip prizmalar kullanılmıştır. Bu çalışmalarda temel sunum ilkesi, gösterilecek mekânın dışında kalan alanın nötralizasyonu fikrine dayanmaktadır ve bu bağlamda dış alanı temsil eden kapalı bir prizma kullanılmıştır (Şekil 1 ve Şekil 2). Kapalı prizmanın yüzeyi, sunumu gerçekleştirilecek mekâna ilişkin teknik anlatımlar için kullanılabilir (Şekil 1, Şekil 3 ve Şekil 4) ve iç mekân, prizmanın iç kısmına doğru oluşturulan boşluklarla temsil edilmiştir. Bu sayede, prizma yüzeyi, 2 boyutlu bir ifade aracı olarak kullanılırken, prizma içine negatif yönde yapılan girintiler ile sunuma 3 boyut etkisi kazandırılmış ve teknik anlatımın daha iyi algılanması sağlanmıştır.

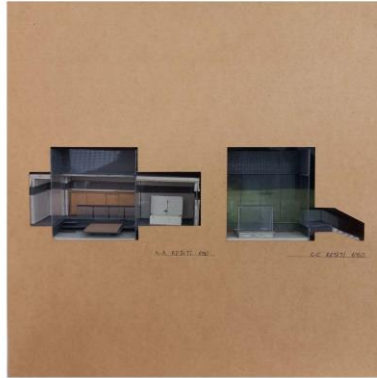
Mekân oluşumuna yön veren tüm yapısal elemanlar bu tür negatif hareketlerle temsil edilebileceği gibi sunuma konu olacak mekânın sınırları da ek hareketler (örneğin merdivenin bu harekete dahil olması) ile belirlenebilecektir.

Şekil 1. Prizma içi çalışma 1 (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Melis Ceyhan)

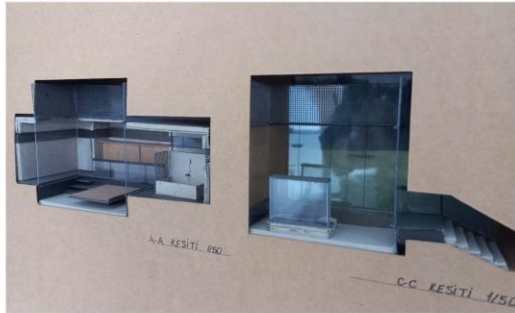

Şekil 4. Prizma içi çalışma 1 – yakın görünüm (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Melis Ceyhan)

Şekil 5. Prizma içi çalışma 2 – ön görünüş (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Betül Bahadır)

Şekil 5'te yer alan uygulamada olduğu gibi mekanlar, 2 boyutlu herhangi bir teknik anlatım olmaksızın da prizmaya yerleştirilebilecektir. Örneğin, asıl hedefin, iç mekân düzenlemelerinin gösterilmesi olan çalışmalarda, ağırlık tamamen yerleştirmelere verilebilmekte, dış alanı temsil eden nötr prizmada yaratılan boşluklar daha geniş ve derin tutulabilmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Prizma içi çalışma 2 – perspektif (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Betül Bahadır)

Submit Date: 30.04.2023, Acceptance Date: 10.06.2023, DOI NO: 10.7456/tojdac.1290146

611

Research Article - This article was checked by iThenticate

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Prizna içi uygulamalarda ortaya çıkan bir diğer avantaj, mekânda kullanılan mobilya, donatı gibi unsurların algılanmasının, maket benzeri bu yapı sayesinde kolaylaşmasıdır. Maket uygulamalarına göre bir avantajı, gerçekte kapalı olan yüzeylerin, bu yerleştirmede de kapalı tutulabilmesi ve gerçeğe daha yakın bir algının sağlanabilmesidir. Zira iç mekân tasarımına yönelik maketlerde, iç mekânı algılatmak bakımından tavan kısmı açık bırakılabilmekte veya hareketli kapatmalar kullanılmaktadır. Bu uygulamalarda ise bu tür bir sisteme gerek olmamakta, mekân gerçekte algılandığı gibi içeriden ve algılanabilmektedir. Bir başka anlatımla, izleyiciyi, ister istemez mekânın plan üzerinden okunması koşuluna yönlendiren maketlerin aksine; bu tür uygulamalarda mekâna bakış kesittendi ve gerçek görüş açısına daha yakın bir izleme sunulmaktadır (Şekil 6). Kullanılan malzemelerin ve tefrişin detaylandırılması ile gerçeğe daha yakın sunumlar da yakalanabilecektir.

Az Katmanlı Rölyefik Paftalar ve Detaylar

Bir diğer çalışma grubunu, az katmanlı rölyefik çalışmalar oluşturmaktadır. İki veya üç katmanla oluşturulan bu çalışmalarda benimsenen hedef, figür-zemin algısının pekiştirilmesi ve yüzey geçişlerinin, 2 boyutlu paftalardakinin aksine hemyüz değil, katmanlarla ifade edilmesidir. Bu yaklaşımla, öncelikle, vurgulanmak istenen mekân veya nesneler bir figür olarak rol oynayabilecek, zemin veya zeminde oluşturulan bir başka yüzey üzerinde vurgulanabilecektir (Şekil 7). Yani, vurgulanmak istenen noktaya bu biçimleniş ilkesi aracılığıyla dikkat çekilebileceği gibi (Şekil 8), tasarımların anlatımlarında yorumlamalar da yapılabilir.

Şekil 7. Az katmanlı pafta 1 (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Arzu Ak)

Şekil 8. Az katmanlı detay 1 (Yazar Arşivinden)

Bu tür anlatımların bir diğer özelliği ise 2 boyutun yani yüzeyin sağladığı bütün imkanları tanımasıdır. İstenen noktalar pozitif yönde kabartmalar yani katmanlarla desteklenebilirken, temel sunum alanı 2 boyutlu olarak kullanılabilir. Böylece, yüzeyin sağladığı imkanlardan biri olan manuel katkıya da olanak sağlanmaktadır. Örneğin, Şekil 9'da yer alan çalışmada, paftanın rölyefik olmayan kısmında bir kuru/sulu boya uygulaması yapılmıştır ve bu tür orijinal ve tekrar edilemez zenginlikte katkılarının, sunumların sanatsal yönünü ve dolayısıyla albenisini destekleyeceği düşünülmektedir. Nitekim iç mimarlık/iç mimarlık ve çevre tasarımı, salt teknik unsurlardan ibaret bir disiplin değildir. Sanatın pek çok alanıyla yakın ilişkide, hatta kesişimdedir. Dolayısıyla, meslek pratiğinde, dijital araçların pek çok yönden fayda sağladığı kabulüyle birlikte, el ile gerçekleştiriminin, sanatsal içeriği ve dolayısıyla biçimlenişini besleyebileceği unutulmamalıdır.

Şekil 9. Az katmanlı pafta ve detayı 2 (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Aybeliz Nur Atalar)

Çok Katmanlı Rölyefik Paftalar ve Detaylar

Söz konusu çalışmalar, üç veya daha çok katmandan oluşan çalışmalardır. Bu çalışmalar ile derinlik algısı daha da artırılmakta ve sunulacak olan mekânın/nesnenin komplike yapısı rahatça ifade edilebilmekte ve bu yapı paftalara giren görsel bir zenginlik olarak kullanılabilir (Şekil 10). Şekil 10'da yer alan detayda, en yüksek yani izleyiciye en yakın konumda olan katman ile oluşturulan hacim, sağda yer alan detayın hacimsel bir destekleyicisi niteliğindedir. 2 boyut ve 3 boyut arasındaki bu geçişler, kimi zaman daha hafif kimi zaman daha keskin olabilecektir. Katmanların artışıyla hacimleşmeye başlayan alanlar, vurgulanmak istenen noktalara göre figürün, zeminin veya yardımcı elemanların bir parçası olabilmektedir. Malzeme farklılıkları, yüzey farklılıkları, mobilya/donatı/aksesuar gibi ürün ifadeleri (Şekil 11), detay anlatımları gibi birçok amaçla kullanılabilecek olan bu teknik, katman sayılarının artırılıp azalabilmesi ve oluşturulabilecek boşluklar ile 2 boyut ve 3 boyut arasında istenen noktada durabilecektir.

Şekil 10. Çok katmanlı detay 1 (Yazar Arşivinden)

Şekil 11. Çok katmanlı detay 2 (Yazar Arşivinden)

Çok katmanlı paftaların diğer nitelikleri ise ışık ve gölge oyunlarına izin vermesi ve yine tasarımcının, sunulan mekân/nesneyi yorumlayarak veyahut soyutlayarak sunabilmesine olanak tanımasıdır (Şekil 12). Tasarım eğitiminde önemli yer tutan soyutlama eylemi, bu tür çalışmalarla pekiştirilebilmekte ve tasarımın da sanatın da özünde yer alan “şahsi katkı” konusunda tasarımcı adaylarının zenginleşmesi sağlanabilmektedir. Bu çalışma kapsamında sunulan çalışmaların yürütüldüğü derste de amaç, yalnızca mevcut görsel verilerin sunulmasına yönelik bir tekniğinin belirlenmesi olmamış; tasarlama eylemine katkı sağlanması da hedefler arasında yer almıştır.

Şekil 12. Çok katmanlı pafta ve detayı 1 (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Bilgehan Coşkunur)

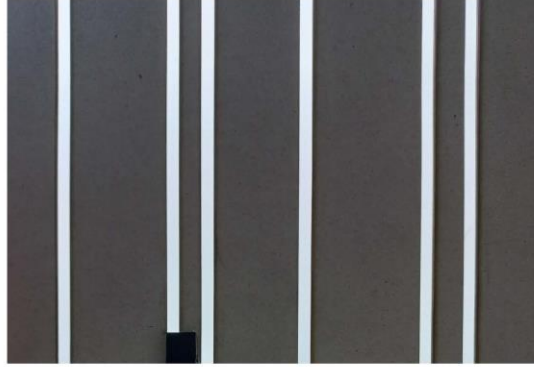
Bir diğer nitelik ise daha önce bahsedildiği gibi mekanların veya nesnelerin komplike yapılarının daha rahat algılanabilmesinin sağlanmasıdır. Çok katmanlı çalışmalar, bu anlamda bu komplike yapıların farklı katmanlarla ifade edilmesine olanak tanımakta; katman sayıları ve kalınlıklarıyla oynanması aracılığıyla parçalar/elemanlar arası ilişkiler daha net anlatılabilmektedir (Şekil 13). Bir diğer nokta da yorumlama ve yüzey farklılaştırma eylemleri ile kullanım senaryolarının yansıtılabilmesidir. Örneğin Şekil 14'te yer alan aydınlatma elemanının içinden çıkan ışık huzmesi, bir yüzey farklılaştırma eylemi ile sembolize edilmiştir. Burada sunulan, artık salt bir görsel sunum değil, bir tasarlama eylemi haline gelmiştir. Yani öğrenci, katmanlar arası geçişler ve farklı malzeme kullanımları ile bir ışığı, bir hareketi veyahut bir alanı ifade edebilecektir.

Öte yandan, katmanların yalnızca pozitif yönde yani kabartmalarla oluşturulması gibi bir kısıt da bulunmadığından, negatif yönde ilerleyişler yani yapılan girintilerle 3 boyut algısı daha da artırılabilir.

sayede boşluktan veya transparan malzemeden geçen ışık, çalışmada yer alan sunum mekanının/nesnesinin algılanmasını kolaylaştırmakta ve çalışmaya görsel bir zenginlik katmaktadır. Ancak burada bahsedilen görsel zenginlik, kesinlikle dekoratif unsurların kullanımı olarak nitelendirilmemelidir. Aksine, gerçekte var olan bir işlevin daha iyi şekilde temsiline ve dolayısıyla algıyı kolaylaştırmaya hizmet etmektedir.

Şekil 15. Boşluklu pafta 1 (Yazar Arşivinden. Proje Sahibi: Hacer Koçdemir)

Şekil 16. Boşluklu detay 1 (Yazar Arşivinden)

Boşluklu paftaların bir diğer niteliği ise boşlukların sadece yüzeyler üzerinde değil, katmanlar arasında da bırakılabilmesine olanak tanınmasıdır. Şekil 17’de görüldüğü gibi yandan bırakılan boşluklar figür ile zemin arasındaki mesafenin daha net algılanabilmesini sağlamakla birlikte, ışık-gölge oyunları ile sunumu zenginleştirebilmektedir. Vurgulanmak istenen noktaya dikkat çekmek anlamında fayda sağlayabileceği gibi, figür-zemin algısının daha da belirginleşmesini sağlayabilecektir.

Şekil 17. Boşluklu detay 2 (Yazar Arşivinden)

SONUÇ

Çalışmanın amaç ve hedefleri kapsamında değerlendirme yapıldığında, 2 boyut ve 3 boyut arakesitinde yer alan 2.5 boyutlu çalışmaların niteliklerinin ve sağladığı kazanımların, 2 boyut ve 3 boyutlu çalışmalarla kimi zaman örtüştüğü, kimi zamansa farklı bir katkıyla ön plana çıktığı olduğu görülmüştür. Öncelikle belirtmek gerekir ki, burada bahsi geçen 3 boyutlu sunumlar, maket şeklinde yani gerçekte de 3 boyuta sahip olan sunumlardır. 2 boyuttan kasıt da gerçekte de 2 boyutlu olan bir yüzey üzerinde gerçekleştirilen sunumlardır. Bir başka anlatımla, bir yüzey üzerine basılmış 3 boyutlu görselleştirmeler

(modellemeler, renderlar vb) bu kapsamdan hariç tutulmuştur. Gerçek bir 2 boyut ve 3 boyut varlığı çalışmaya konu 2.5 boyutlu sunumların karşılaştırılacağı uygulamalar için temel koşul durumundadır. Bu kapsamda, 2 boyutlu anlatımlar da kendi içlerinde iki gruba ayrılmıştır. Birinci grup, planlar, kesitler, nokta detayları gibi teknik anlatımların yer aldığı 2 boyutlu paftalar (tablolar) ve tartışmalarda “teknik anlatımlar” olarak anılacaktır; ikinci grup ise herhangi bir sınırlamanın uygulanmadığı, yalnızca görsel sunum amaçlı kullanılan poster nitelikli görsel sunum paftalarıdır, ki bu grup da “görsel sunum paftaları” şeklinde adlandırılacaktır.

Tablo 1 ve Tablo 2’de, 2.5 boyutlu sunumların sağladığı kazanımlar sunulmuştur. Bu kazanımlar yönünden, Tablo 1’de bu kazanımların yukarıda bahsedilen iki grupta yer alan 2 boyutlu sunumlar ile karşılaştırılması yapılmış ve Tablo 2’de de 3 boyutlu anlatımlar yani maketler ile karşılaştırılma yapılmıştır.

Burada ortaya konmak istenen, bir yöntemin yerine diğerinin tercih edilmesini teşvik etmek değil; aksine, bir yöntem ile sağlanamayan niteliklerin, bir diğer yöntem yardımıyla pekiştirilmesi ve öğrencilere farklı deneyimler ve kazanımlar sunulabileceği konusunda bir farkındalık yaratılmasıdır.

Tablolarda, kazanımlar, mevcudiyet durumlarına göre + veya – işareti ile gösterilmiştir. Tablolarda belirtilen kazanımlar, önceki başlıklarda yer alan açıklamalar ışığında, çalışmalarda kullanılan somut öğeler sayesinde sağlanan soyut ve somut niteliklerin değerlendirilmesi ile elde edilmiştir. Bu kazanımlar her çalışma için artıp azalabilecek, değişkenlik gösterebilecektir. Herhangi bir genelleme ifade etmemekle birlikte, bu tür çalışmalara yönelik kayda değer göstergeler olmaları bakımından bu çalışmanın sonuçlarını oluşturmuştur.

Tablo 1. 2.5 boyutlu sunumların kazanımları ve 2 boyutlu çalışmalar ile karşılaştırılması

2 boyutlu teknik anlatımlar	2.5 boyutlu sunumlar	2 boyutlu görsel sunum paftaları
+	Manuel katkıya izin verir	+/-
-	Işık-gölge oyunları sunar	-
+	Kullanım senaryosunu temsil edebilir	+
-	Yorumlama eylemini geliştirir	+
-	Vurgu yoluyla algıyı yönlendirebilir	+
+	Alternatif sunum yolları sunabilir	+
-	Katmanlaşmaya izin verir	-
-	Figür-zemin algısını geliştirir	+/-
+/-	3 Boyutlu Algıyı ve Mekan Algısını Destekler	+/-
-	Kesite derinlik verebilir	-
-	Teknik anlatımlarla 3 boyutlu oluşumların aynı çalışmada okunabilmesini ve algılanabilmesini sağlar	-
+/-	Gerçek görüş açısına yakın bir anlatım sunar	+/-
-	Malzeme ve yüzey geçişlerinin net algılanabilmesini sağlar	+/-
-	Yüzeyden ileriye-geriye hareketi mümkün kılar	-

Tablo 1 incelendiğinde, 2.5 boyutlu sunumların, özellikle teknik anlatım paftalarını desteklemek anlamında önemli rol oynayabileceği görülmektedir. Teknik anlatımların olanak vermediği, yüzeyden ileri geri hareketler ve 3 boyutlu oluşumlar ile aynı çalışmada takip edilebilme özellikleri, 2.5 boyutlu çalışmaların bu alanlardaki en önemli avantajları durumundadır.

Asıl amaç, 2.5 boyutlu bu çalışmaların, 2 ve 3 boyutlu sunumları nasıl destekleyebileceğini ve hangi durumda önemli roller oynayabileceğini ortaya koymaktır. Bu anlamda, teknik anlatımlarda mümkün olmayan bir hareket olarak görülen, kesitlere derinlik verilmesi hususu da 2.5 boyutun sağladığı avantajlar arasında görülmüştür. Bu sayede teknik olarak incelenen mekân, derinlikle birlikte 3. boyuta doğru seyreden alanların oluşturulmasıyla daha kolay algılanabilir bir hale gelmektedir. Bunlara ek olarak, malzeme ve yüzey geçişlerinin algılanabilmesini sağlaması, figür-zemin algısını geliştirmesi, katmanlaşmaya izin vermesi, vurgulama ve ışık-gölge oyunlarına izin vermesi, 2.5 boyutun, 2 boyutlu teknik anlatımları destekleyebileceği diğer hususlar olduğu da görülmektedir.

Tablo 1’de yer alan diğer bir pafta grubu da 2 boyutlu görsel sunum paftalarıdır. Bu paftalar, sunum tekniği olarak herhangi bir kısıtlamanın olmadığı, dijital veya manuel yollarla hazırlanmış olabilecek olan 2 boyutlu paftalardır. Bu tür paftalarda sunulabilecek olan görseller çeşitli ışık-gölge oyunları malzeme ve yüzey geçişleri sunabilecektir ancak bu ifadelerin izlenmesi, yalnızca pafta üzerinde yer alan görseller sayesinde mümkün olabilmektedir. Dijital veya manuel yolla üretilmiş bu görseller, bu farklılıkların yalnızca “görsellerini” sunabileceklerdir. Oysa bu çalışmada bahsedilen deneyim, yalnızca görsel bir efekt değil, gerçek bir yansımadır. Bu sebeple, 2 boyutlu görsel sunum paftalarının, 2.5 boyutlu çalışmaların sunduğu katmanlaşma, derinlik, 3 boyutlu anlatımlarla aynı çalışma üzerinden okunabilme ve yüzeyden ileriye-geriye hareket kazanımları ile desteklenebileceği düşünülmektedir.

Tablo 2. 2.5 boyutlu sunumların kazanımları ve 3 boyutlu maketler ile karşılaştırılması

2.5 boyutlu sunumlar	3 boyutlu maketler
Manuel katkıya izin verir	+
Işık-gölge oyunları sunar	+
Kullanım senaryosunu temsil edebilir	-
Yorumlama eylemini geliştirir	-
Vurgu yoluyla algıyı yönlendirebilir	+/-
Alternatif sunum yolları sunabilir	+/-
Katmanlaşmaya izin verir	+
Figür-zemin algısını geliştirir	+/-
3 Boyutlu Algıyı ve Mekan Algısını Destekler	+
Kesite derinlik verebilir	+
Teknik anlatımlarla 3 boyutlu oluşumların aynı çalışmada okunabilmesini ve algılanabilmesini sağlar	+/-
Gerçek görüş açısına yakın bir anlatım sunar	+/-
Malzeme ve yüzey geçişlerinin net algılanabilmesini sağlar	+/-
Yüzeyden ileriye-geriye hareketi mümkün kılar	-

Tablo 2 incelendiğinde, 2.5 boyutlu çalışmaların, sağladıkları olanaklar ile, kullanım senaryosunu temsil edebilme, yorumlama eylemini geliştirebilme ve yüzeyden ileriye-geriye hareketlerle tasarlama eylemini geliştirme gibi konularda maketleri destekleyebileceği düşünülmektedir. Maketlerde de kimi zaman mümkün olan vurgu yoluyla algıyı yönlendirebilme, alternatif sunum yolları sunabilme, figür-zemin algısını geliştirebilme, teknik anlatımları da içerebilme, gerçek görüş açısında yakın bir anlatım sunabilme, malzeme ve yüzey geçişlerinin algılanabilmesini sağlama gibi hususlar, 2.5 boyutlu çalışmalar tarafından sağlanan net kazanımlardır ve maketlerin bu konularda yetersiz kalabildiği durumlarda, sunumu desteklemek amaçlı kullanılabileceklerdir.

Sonuç olarak, 2 boyutlu ve 3 boyutlu çalışmalar gerek dijital gerekse manuel yolla üretilmiş olsunlar, iç mimarlık ve çevre tasarımı/iç mimarlık eğitiminin temel anlatım unsurları konumundalardır ve vazgeçilmez niteliktedirler. Her bir sunum türünün, bu makalede bahsedilmemiş, kendine özgü olanakları ve avantajları bulunmaktadır. Ancak, 2.5 boyutlu çalışmaların, hem bu tür anlatımları destekleyici, hem de yaratıcı düşünce ve dolayısıyla tasarlama eylemini geliştirici nitelikte olanaklar sunduğu düşünülmektedir.

2.5 boyutlu çalışmaların nitelikleri, her eğitimci ve öğrenci grubu için farklılıklar arz edebilecektir. Bu sebeple, bu alanda kullanılan mevcut sunum tekniklerinin geliştirilebilmesi veya yeni sunum tekniklerinin ortaya konabilmesi amacıyla, ilerleyen çalışmalarda, farklı deneyimlerin paylaşılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Düzenli, T., Alpak, E. M. & Tarakçı Eren, E. (2018). Peyzaj Mimarlığı Tasarım Eğitiminde Görsel Düşünmenin Önemi, *Online Journal of Art and Design*, 6 (2).
- Gümüş, E. (2007). Tasarım Süreci ve Bilgisayar. *Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi*.
- Gündüzlü, E. B. (2019). İç Mimarlık Eğitiminde Meslek Pratiği Sorunları. *MODUL-AR Journal*, 2 (1), s: 70-81.
- Kaptan, B. B. (2001). İç mekânın niteliğini belirleyen öğelerin görsellik kazanmasını sağlayan oluşumlar. Erişim: <https://easiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1238/172623.pdf?se>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Sosyal Hizmet E-Dergi – Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), s: 62-80.
- Merdim, E. (2018). 2,5 Boyutlu Tasarım. *Arkitera*, 18 Ekim 2018. Erişim: <https://www.arkitera.com/haber/25-boyutlu-tasarim/>
- Özen, Ş. (2000). Türk Yönetim/Organizasyon Yazınında Yöntem Sorunu: Kongre Bildirileri Üzerine Bir İnceleme. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), s: 89-119.
- Yıldırım, T., Özen Yavuz, A. ve İnan, N. (2010). Mimari Tasarım Eğitiminde Geleneksel ve Dijital Görselleştirme Teknolojilerinin Karşılaştırılması, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 3 (3), s: 17-26.

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu

Tarih: 06/03/2024 13:59
Sayı: E-66777842-300-00003422916

00003422916

Sayı : E-66777842-300-00003422916
Konu : Etik Kurulu İzni (Ece ESEN)

06/03/2024

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 29.02.2024 tarihli ve E-44513094-663.08-00003410395 sayılı yazınız.

Kurulumuzun 13.06.2023 tarihli toplantısında onaylanmış olan ve Enstitünüz İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencilerinden **Ece ESEN**'in, **Doç. Dr. Gülçin CANKIZ ELİBOL** danışmanlığında yürüttüğü **"İç Mimarlık Sunum Teknikleri Dersine Analitik Bir Yaklaşım: Hibrit Bir Ders Önerisi"** başlıklı tez çalışması için vermiş olduğunuz başlık değişikliği talebi dilekçeniz Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **05 Mart 2024** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur. Projenin yeni başlığı **"İç Mimarlık Eğitiminde Sunum Teknikleri Dersine Analitik Bir Yaklaşım: Boyutsal Denemeler"** olarak belirlenmiş ve bu husus kayıtlarımıza eklenmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 85E44764-0170-42BB-9F74-7F8620A540A5

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebv>

Adres:

E-posta: Elektronik Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: Faks:

Kep:

Bilgi için: Burak CİHAN

Bilgisayar İşletmeni

Telefon: 03123051082

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

04/03/2024

Ece ESEN

Doktora Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: İç Mimarlık Eğitiminde Sunum Teknikleri
Dersine Analitik Bir Yaklaşım: Boyutsal Denemeler

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
01.03.2024	65	99311	02.01.2024	%16	2308777827

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (tarih 04/03/2024)

Ece ESEN

Öğrenci No.: N16242320

Anasanat/Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
		x	

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Doç. Dr.Gülçin Cankız ELİBOL)

PhD Thesis Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title : An Analytical Approach to Presentation Techniques Course In Interior Design Education: Dimensional Experiments

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
01.03.2024	65	99311	02.01.2024	%16	2308777827

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (date 04/03/2024)

Ece ESEN

Student No.: N16242320

Department: Interior Architecture and Environmental Design

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
		x	

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED
(Doç. Dr. Gülçin Cankız ELİBOL)

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

04/03/2024

Ece ESEN

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın önerisi ve enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılmaması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın önerisi ve enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanın önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

